

IGEHIRDETŐ

EGYHÁZI BESZÉDEK GYŰJTEMÉNYE

Kiadják

Révész János

ev. lelkész

Soltész Elemér

ref. lelkész

szerkesztők

Megjelenik havonként

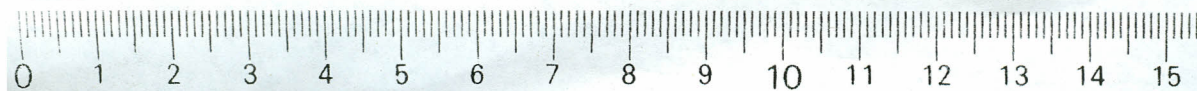
Tartalom

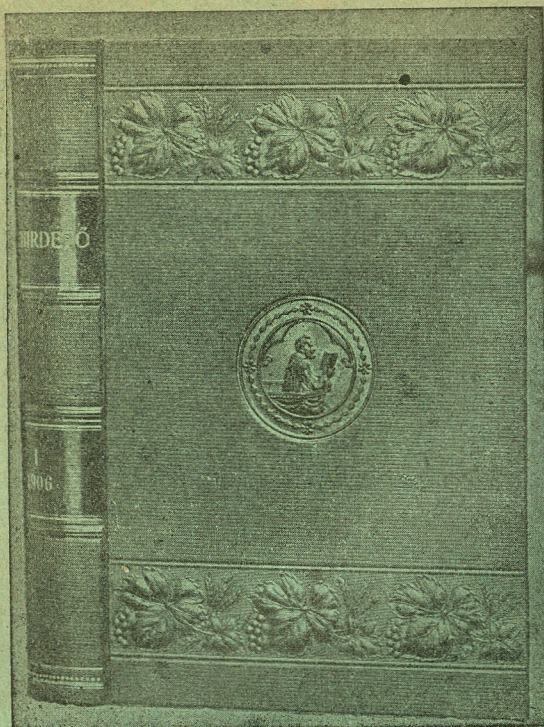
Jancsó Sándor nagyenyedi ref. lelkész: Az igaz gyöngy (Vasárnap).
 — *Schád Boldizsár* lajoskomáromi ev. lelkész: Mi szükséges az irgalmasság gyakorlásához? (Vasárnap) — *Varga Antal* bátkai ref. lelkész: Föld! örülj (Aratási). — *Zábrák Dénes* soproni ev. lelkész: Mulasztásaink (Vasárnap). — *Melkó István* vasmegyeri ref. lelkész: Él az idővel! (Nyári) — *Smid István* rozsnói ev. lelkész: A szoros kapu (Vasárnap). — *Anonymus* ref. lelkész: Vetés és aratás (Nyári).

Kiadóhivatal
Nagybánya
 Hid-utca 19. sz.

Nánásy István
 nyomása
 Nagybánya

Egész évre 12 K
 Félévre . . 6 K
 Negyedévre 3 K

Bekötési táblát az IGEHIRDETŐ I—V. évfolyamához darabonként 1 koronáért bérmentve küld Dávidházy Kálmán könyvkötészet (Debreczen, Fűvészkert-utca 9. sz.).

az elején kaptunk néhány igazán jó kis beszédet. Mind e mellett megmaradtunk és maradunk abban, hogy a predikációs temetéseket legjobb szépen lassan (de nem nagyon lassan) beszűntetni. Addig is, ha csakugyan jó halotti beszédeket kapunk, hébe-hóba hozunk egyet-egyét. A nyáriakban az idén bő volt a termés. Eltettük a szükség idejére.

Az IGEHIRDETŐ I—V. évfolyama kapható a kiadóhivatalban; fűzve 10 K, kötve 12 K egyenkint.

A „Vasárnapi Ujság” június 25-iki száma nagy tömeg szép és érdekes képet közöl a legutóbbi napok aktualitásairól. *Károly Ferencz József* főherceg eljegyzéséről (közbe képek a főherceg 1901-ediki magyarországi utazásáról), továbbá Bier főhadnagy bécs-budapesti repüléséről, a budapesti irlalmasok kórházáról, a vásárcsarnokról, *Munkácsy Mihály* síremlékének leleplezéséről, az *Achim-pör* gyulai tárgyalásáról, a triezti hullám-ár katasztrófáról stb. Szépirodalmi olvasmányok: *Zsoldos* László regénye, *P. Ábrahám* Ernő novellája, *Jászay-Horváth* Elemér és *Varságh* János versei, *Atherton* angolból fordított regénye. Egyéb közlemények: *Dömény* József és *Székely* Salamon, az aradi jubiláns tanár arc képe, *Sztrokay* Kálmán cikke a világegyetem szerkezetéről, *Kazinczy* Lajos szobrának, *Bémer* püspök nagyváradi emléktáblájának képe, a bécsi regatták nyertes magyar négyes képe, tárczaczik a hétről s a rendes heti rovatok. Irodalom és művészet, sakkjáték stb. — A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre 5 korona, a „Világkróniká”-val együtt 6 korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám). Ugyanítt megrendelhető a „Képes Néplap”, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre 2 korona 40 fillér.

Interurbán-telefon:
Révész 18. — Soltész 19.

Előfizetőinkhez. Az augusztusi füzetben alkalmi és vasárnapi beszédeket közlünk.

V. A. *Bátka*. Kivánsága szerint jártunk el. — Sz. B. *Mezőhegyes*. Megjött idejében. Hanem a nagy sietségben valami kimaradt a borítékból, t. i. *a levél*. — Cs. P. *Őcsöd*. Őszintén szólván, az u. n. predikációs temetésnek nem vagyunk barátai. Igénytelen véleményünk az, hogy nekünk, lelkészeknek kell a t. közönséget odanevelni és művelni, ahol az imával való temetést nem tartja alábbvalónak a predikációs-életírásos-bucsuztatós rémségnél. Hogy a közönség ebben az irányban nevelhető, arra tudunk egy pár klasszikus példát. Ez a véleményünk szolgáljon magyarázatul annak, hogy mi *eredetileg* teljességgel nem gondoltunk halotti beszédek közlésére. Ámde innen-onnan nógattak ily irányban, meg aztán mindjárt

AZ IGAZ GYÖNGY.

— Vasárnapi. —

Máté 13, 45. 46.

Külsőleg egészen kicsiny és jelentéktelen, de tartalmilag mély jelentőségű és végtelenül gazdag hasonlata az Urnak az, melyet most felolvasánk s mely az *igaz gyöngyről* szól.

Ez a hasonlat egyenes külső összefüggésben és közeli rokonságban áll a *szántóföldben elrejtett kincs* hasonlatával. Mindkettő egyformán arra figyelmeztet, hogy az Isten országa *végtelen, semmi egyébbe össze nem hasonlítható értékkel bír*, melyért mindent, amink csak van, készséggel és örömmel föl kell áldoznunk. *Drága kincs* az, mely a szántóföldben mélyen el van rejtve s páratlan örömet szerez megtalálójának; *igaz gyöngy*, melyet hosszasán kell keresnünk, amíg megtalálhatjuk. És a földműves, valamint a kereskedő, egy pillanatig sem haboznak, hanem nagy örömmel adják el mindenöket, hogy eme nagy értékű dolgokat megszerezhessék maguknak.

Jöjjetek, K. T! foglalkozzunk részletesebben ezzel a mély értelmű hasonlattal és lássuk:

1. *Micsoda is tulajdonképpen ez az igaz gyöngy?*
2. *Miként kell azt keresnünk és érette cserébe adnunk mindenünket?*

1.

Ismét hasonlatos a mennyeknek országa — így vezeti be a hasonlatot alapigénk — *a kereskedőhöz, aki igaz gyöngyöt keres. A mennyeknek országa...* Milyen különös, milyen nehezen felfogható kifejezés ez, K. T! És mégis, a Krisztus tanításának ez az összege és közép-

pontja; a keresztyénségnek csirája és végczélja; minden hasonlatnak a megoldása és a Krisztus egész belvilága megértésének a kulcsa! A mennyeknek országa nem valamely a földi élet után következő *túlvilági* ország, amilyenek gondolni oly sokan hajlandók vagyunk; nem is az idvezült lelkek közössége; nem olyan ország, mely messze fölöttünk lebeg valahol s melyet csak óhajthatunk és remélhetünk, de soha magunkénak itt a földön nem mondhatunk. Nem! A mennyeknek országa a *földön* valósul meg; úgy, hogy már itt tagjai lehetünk boldogító közösségének, mert *magunkban hordjuk azt*. Üdvét már ebben az életben megízleli lelkünk. Égi békéjét és boldogságát magában hordja szívünk. Annak eljöveteleért, annak köztünk való lakozásáért és boldoggá tevő erejéért esedezik lelkünk, mikor ajkainkra adja naponkint az imádság szavait: *Jöjjön el hozzánk a te országod! Legyen meg a te akaratod!*

És mégis, jóllehet a mennyeknek országa itt a földön épül fel, itt van működésének és küzdelmeinek tere, fényének és dicsőségének sugarait a gyarló földi emberek szűk hajlékaiba löveli, gazdag kincseivel, melyek a szántóföldbe vannak rejtve, igaz gyöngyeivel, melyek a tenger mélyéből kerülnek napfényre, a mi küzdelem- és szenvedésteljes emberi életünket boldogítja és ragyogja be: mégis láthatatlan, belső világunk mélyén rejlő ország az, amelyet szemmel látni, kézzel megfogni nem lehet; *nem jó szemmel látható jelekkel, hogy azt mondhassuk: itt, vagy amott vagyon*; nem jelöli külső fény és hatalom; nem lehet kegyes formák és szokások, vagy egyházi rendtartások és korlátok közé szorítani; a mennyeknek országa lelki ország! *Mibennünk, szívünkben lakozik...*

Ez az Isten országa, mely Jézus tanításainak központja, nem maga a látható egyház, bármily tökéletesnek hirdesse is az magát; nem valamely külső intézmény, hanem az *emberi léleknek* csöndes szentélyében épül föl. Mindenütt ott van, ahol csak az Isten akarata uralkodik; ahol törvényeit betöltik; ahol az ő szeretete az összekötő kapocs és kiengesztelő hatalom s ahol az ő szent Lelke érezteti fölemelő, vigasztaló és megszentelő erejét.

A szeretetnek, békességnek, örömnék és üdvnek országa az, a földi fájdalom és küzdelmek színterén!

És nem láttátok-é ti már a mennyeknek országát a földön megvalósulva? Nem éreztétek volna soha az égnek boldogságát lakozni a ti szívetekben? Nem volt soha élteknek olyan pillanata, melyben a föld csalódásait és küzdelmeit feledve, égi boldogságot élvezett lelketek? Óh, hisz' láthattátok, érezhattétek ezt mindenütt, ahol szeretetben gazdagok a szívek; ahol egyetértés, hűség és békeség lakozik; ahol az ember tudatával bír annak, hogy nem a porban kell végigküzdenie az életet, hanem magasabb hivatással és rendeltetéssel bír s egy felsőbb hazának hívatott örököse. Nem a mennyországot varázsolja-é a kebelbe a lelkiismeret szava, midőn tetteinkre, munkálkodásunkra ráüti az isteni jóváhagyás bélyegét; vagy az a tudat, hogy mi embertársainkkal szemben a szeretet nagy parancsolatát betöltöttük s Istenünknek jó és engedelmes gyermekei vagyunk?

Erről az országról: a szeretet, békesség és szent Lélek által való öröm mennyei országáról beszél hasonlatunkban az Ur. Ez a legmagasabb, ami után törekedhetünk s amit kereshetünk; ez a legértékesebb, melyért mindenünket cserébe kell adnunk, ez a nagy értékű *igaz gyöngy*.

Nevezhetjük ezt lelkünk üdvösségének; Istennel való békességnek; Istenbe vetett erős és törhetetlen bizodalomnak; megszentelődött szívnek; jó lelkiismeretnek; lelki nyugalomnak és belső boldogságnak. De jelöljük bár ez állapotot bármiféle névvel, csak egyet jelent az; t. i. a szent és jóságos Istennek lakozását a mi kebelünkben, ki az erőtlenségben végetlen hatalmát dicsóíti meg s kinek örökkévaló szelleme tanubizonyság a mi emberi lelkünkben.

És vajjon nem elmulaszthatatlan feladatunk-é nekünk is, K. T! mint ama kereskedő embernek, keresni ez igaz gyöngyöt minden erőnkől, teljes igyekezettel? Ő országokat járt össze; hosszasan keresett, válogatott s fáradozásai daczára nem volt képes vágyainak megfelelő gyöngyre akadni. Csak akkor volt a célnál, mikor ezt az *egyetlen igaz gyöngyöt* megtalálta. Pillanatig se habozik. Gyorsan

és örömmel határozza el magát, hogy *mindenétől* megválíék, csakhogý azt birtokába keríthesse. Vajjon nem a mi életünknek, küzdelmeinknek, isteni feladatunknak és elhívátásunknak találó képe-é ez a *hasonlat*, K. T?!

2.

De hát ugyan képesek vagyunk-e a mennyeknek országát *megszerezni*? Vajjon egyáltalán megszerezhető, kiküzdhető-é az? Vajjon nem Istennek ingyen adománya-é az, az ember számára? Vajjon nem egy olyan szerencsés lelet, melyre csak úgy véletlenül akad az ember, mint a *szántóföldben elrejtett kincsre* s mely nagy meglepetést okoz szerencsés megtalálójának?

Ez így van, K. T! A mennyeknek országát erőszakkal meg nem szerezhethjük; önerőnkön ki nem küzdhetjük; magunkra erőltetett külső kegyeskedéssel, vagy kiszabott testkínzásokkal hatalmunkba nem keríthetjük. Hát *Luther* is nem hiába bőjtölt, nem hasztalan vezekelt és küzdött-e szívének nyugalmáért, lelkének üdveért egykor a magános kolostor sötét falai között?

Igen. A mennyeknek országa olyan, mint egy *mag*, melyet az Isten bevet az embernek szívébe, a nélkül, hogy az ember tudna róla valamit és az ott a maga belső erejénél fogva csendesen és lassanként kicsirázik, növekedik és megéri az isteni kegyelem napfényének és a menny üdítő harmatcseppjének jótékony, üdvös hatása alatt.

Ez az *isteni* tényező, K. T! de e mellett, e drága örökség kivívásában szerepének kell lennie az *emberinek* is. Hiszen miért mondaná akkor az Idvezítő eme szavakat: *Igyekeztek bemenni a szoros kapun, hogy ne tarthatnak azok közé, akik azon be nem juthatnak. Keressetek és találni fogtok; kopogtassatok és megnyitvatik! Mindenki meghívatik a nagy mennyekzői lakomához*, de kevesen tesznek eleget a meghívásnak! *Nincs időm, bocsáss meg nekem*: így mentegetőznek sokan. Sőt a megjelentek közül is kivezettetnek azok, *akiknek nincs mennyekzöhöz illő ruhájok*. Mindenkit hívnak az *Ur szőlőjében való munkálkodásra* s mégis oly sokan maradnak az emberi élet zajgó piacán tétlenül, hival-

kodva. Óh igen, a mennyek országát mégis keresni, kérni, hívni, kivívni kell! Az mégsem ingyen ajándék, hanem *győzelmi bér* s csak az nyerheti meg, *aki futását elvégezte és a nehéz harczot megharcolta!* Küzdenünk kell azért, ami *isteni és örökkévaló*. Harczot kell megvívnnunk azért, ami *megmarad* az élet és idők változásai között is; ami a föld pora és a sírnak éjszakája fölé *emel*; ami megelevenít és életet ad még a halálban is! És ha megtaláltuk: mindent oda kell adnunk ezért az *egyetlen igaz gyöngyért!* Oda önmagunkat és mindenünket! Nemcsak anyagi javainkat, pénzünket, vagyónunkat és minden gazdagságunkat; nemcsak az érzéki gyönyöröket, földi örömöket, anyagi jóllétet és világi kényelmünket: hanem mindazt, ami kedves és drága szívünknek! Áldozatul kell vinnünk azért egész *énünket*, minden vágyával, minden törekvésével, minden tehetségével, minden érzelmével és minden erejével.

De hát vajjon mindez nem túlságosan sok? Vajjon nem aránytalan-é az áldozat, mely tőlünk kivántatik? Vajjon képesek vagyunk-é ennyiről lemondani, magunkat ily teljes mértékben *átadni*? Nem, K. T! Hisz' itt nem arról van szó, hogy eldobjuk, meggyülöljük és erőszakosan elnyomjuk *énünket*, minden vágyával, minden érzelmével, törekvésével és egyéni sajátságával együtt; nem arról van szó, hogy öntudatunkat buddhista módon kiürítve, a Nirvána üres mélységeibe sülyeszszük magunkat; nem arról van szó, hogy élni igyekezzünk az élők tevékeny, zajgó világán kívül; nem arról van szó, hogy mint a katolikus egyház vezeklői, remetéi és szentjei, pusztákban, vagy kolostorok falai között megölni igyekezzünk lelkünket és agyonsanyargatni testünket. Óh nem; csak arról, hogy áldozatul vigyünk mindent, ami ellentétben áll kötelességünk hű teljesítésével, a mennyei igazsággal és az Istennek szívünkbe oltott szent törvényeivel! Legyünk készen mindenkor arra, hogy képesek lehessünk cserébe adni az élet minden javait azért, ami dicsőbb és magasabb a földi életnél, mert örökkévaló! Hogy azt birtokunkba keríthessük: tudjunk lemondani, tudjuk önmagunkat megtagadni; azért bármely akadálylyal, veszélylyel vagy ellenséggel bátran szembenézni.

Ezt követeli tőletek, K. T! lelketek üdve érdekében az Ur Jézus Krisztus a fölolvastott hasonlatban. Ugyanez a követelmény nyer kifejezést Urunk Jézusunk ama mondásaiban, melyeket oly túlzottaknak, oly képteleneknek tartanak felületes észszel és értetlen fővel vizsgálván sokan: *Boldogok vagytok, mikor szidalmaznak és háborgatnak titeket és minden gonosz hazugságot mondanak ellenetek énérettem. Megbotránkoztat a te jobb szemed: vájd ki azt; a te jobb kezed: vágd le azt! Aki kezét az eke szarvára vetette s azokra tekint akik utána vannak: nem méltó hozzám! Aki jobban szereti apját, anyját, vagy testvérét, mintsem engemet: nem méltó hozzám!*

Mindezt az áldozatot megérdemli az *egyetlen igaz gyöngy!* Jó gyöngyöt találhatunk sokat. Mutat föl illet a tudomány és művészet, a köz- és családi élet eleget; de mindeniknél magasabban álló és értékesebb az az *egy*, melynek párja nem lelhető: *a mi halhatatlan lelkünk örök üdvössége!* Nem ezt bizonyítja-e az apostol emez örökigaz szavaiban: *Ha emberek, vagy angyalok nyelvén beszélek, ha profétai képességgel bírok is és tudok minden titkot s megvan bennem minden ismeret... szeretet pedig nincs bennem: semmi vagyok. A szeretet soha el nem fogy, ellenben a profétai beszédek is elenyésznek; a nyelveken szólások is megszűnnek, az ismeret is elenyészik. Mert részszerint van bennünk az ismeret, részszerint a profétálás.* Igen, K. T! a szeretet Isten iránt, a szeretet mindaz iránt, ami isteni: magasabb értékű, mint a tudás és vizsgálódás, mint a szépművészetek világában lelhető lelki élvezet; mert egyedül csak az csendesítheti el az aggódo és sóvárgó szívet; csak az adhat kielégítést az örökkévaló után epedő lélek magasabb vágyainak!

Magas az ár, melyet e felsőbb világért cserébe adnunk kell: és mégis elenyészően csekély ahhoz viszonyítva, amit általa nyerhetünk! Fömládozzuk az időszerűt és nyerünk örökkévalót. Fömládozzuk az érzékit és nyerünk szellemit; a mulandót és nyerünk maradandót. Adunk látszólagost és kapunk valóságost. Testi élvezetek árán szerzünk

mennyei örömeket; külső igazságosság árán tiszta lelkismeretet; egy szóval: az önző, kicsinyes, szűkkeblű *én* helyett idvezült állapotot, isteni tartalmat. Nem felséges csere-é ez, K. T!

És ha egyszer fölismertük ez igaz gyöngy hasonlíthatatlan értékét, mint a hasonlatbeli kereskedő; ha tudni és érezni fogjuk, hogy az nem egyéb, mint a földre, szívünkbe szállott mennyország, az ő üdvözítő örömeivel és égi boldogságával: óh akkor ne kételkedjünk, ne gondolkozzunk, ne ingadozzunk sokáig, hanem azonnal készen legyünk s legyen állandóan szívünkbe vésve a figyelmeztető szó: *Ha a mai napon hangomat halljátok: a ti szívetekeket meg ne keményítsétek!*

Amen.

Schwarz alapeszméi nyomán

JANCSÓ SÁNDOR.

MI SZÜKSÉGES AZ IRGALMASSÁG GYAKORLÁSÁHOZ?

— Vasárnapi. —

Luk. 6, 31—42.

Testvéreim az Urban! *Irgalmas és kegyelmes az Ur, késedelmes a haragra és igen kegyelmes.* A zsoltár-írónak e lélekemelő szavai azt hiszem mindnyájunk szívének érzelmét fejezik ki. *Irgalmas és kegyelmes az Ur.* E szavak igazságát hirdeti e föld szülöttének az egyházi év minden ünnepe és arra késztet, hogy térdre borulva rebegjük: *Áldjad én lelkem az Urat, mert jó ő és mindörökké megmarad az ő irgalmassága!*

Irgalmas és kegyelmes az Ur, késedelmes a haragra és igen kegyelmes! E szavak igazságáról tesz bizonyosságot életünk is. Gondoljuk csak meg, hányszor utasítottuk vissza Istenünk szeretetteljes hívását, hányszor fizettünk hálátlansággal az ő végtelen jóságáért! . . . És ime, ő mégsem fordult el tőlünk, sőt naponkint érezteti velünk irgalmát, kegyelmét. Szívünknek minden dobbanása, az áldás, mely munkánkat koronázza, kedveseink, kiknek körében elfelejtjük — legalább egy időre — az élet gondjait és bajait . . . az Ur irgalmát és kegyelmét juttatják eszünkbe s szívünkben e hálafohász tör elő: *Óh Úram, micsoda az ember, hogy megemlékezel róla? és az embernek fia, hogy gondod van reá?*

Azonban, midőn ily hálát rebeg ajkunk Istennek, hozzánk való irgalmáért, egyuttal arra is kell gondolnunk, hogy mi az ő képére vagyunk teremtve és az elvett jót jóval kell viszonznunk. Rideg, önző az oly szív, mely csak jót vár, de jót tenni nem akar. Megtagadja az a

kegyelem Istenét, aki az Istentől nyert áldással a szükölködőkön nem segít, a szenvedőkön nem könyörül.

Sok könny vár még felszárításra, sok szív vigasztalásra, sok éhező megalégitésre. Azért, ha tapasztaltuk Istennek hozzánk való irgalmát, igyekezzünk mi is irgalmasságot gyakorolni embertársainkkal szemben.

Legyetek azért ti is irgalmasok, mint a ti Atyátok is irgalmas. Az irgalmasság gyakorlása minden keresztyének legszebb tiszte, legfőbb kötelessége. Mi szükséges azonban az irgalmasság gyakorlásához? Erre felel Üdvözítőnk a fölvetett szent leczkében, mely a hegyi beszéd egy része; erre feleljünk mi is Isten Lelkétől ihletve, szent leczkénk útmutatása alapján.

Mi szükséges az irgalmasság gyakorlásához?

1. *Érző szív.*
2. *Barátságos szó.*
3. *Adakozó kéz.*
4. *Helyesen látó szem.*

1.

Legyetek azért irgalmasok, mint a ti Atyátok is irgalmas. Így int mindnyájunkat édes Üdvözítőnk. Hogy az ő intését követhessük, ahhoz legelsőben is *érező szív* szükséges.

Há irgalmasságról van szó, azonnal alamiznaadásra gondolunk. A szegénynek alamizsnát adni, a szükségben levőt támogatni, a szerencsétlenül segíteni: ebben áll a világ felfogása szerint az irgalmasság és nem tagadhatjuk, hogy ez is az irgalmassághoz tartozik. De mégis, nem minden adomány, nem minden segítség egyuttal az irgalmasság műve is. Odaadhatja az ember legdrágább kincsét, odaadhatja minden marháját a szegények táplálására: mégsem gyakorol irgalmasságot, ha hiányzik szívéből a legfőbb kellék, a szeretet. Az irgalmasság, igazi értelmében véve, nem külső jótétemény, hanem belső érzés, a szívnek nemes érzése. Maga a név utal erre. Legyetek irgalmasok, legyen melegen érző szívetek, legyen szívetek tele szeretettel, részvéttel embertársaitok iránt; legyen oly szívetek,

mely a felebarát baját, bánatát úgy érzi, mintha az ő baja, bánata volna, mely annak szomorúságát úgy veszi, mintha az őt érte volna; röviden: legyen oly szívetek, mely felebarátját úgy szereti, mint önmagát. A szív érzése adja meg az irgalmasság gyakorlásának igazi értékét; ezért int Pál apostol: *Atyafiui szeretet által egymásnak szerelmére hajlandók legyetek*; ezért mondja Péter apostol: *Tiszta szívből egymást igen szeressétek!*

De ki ad az embernek ily szívet? Talán önmagunk tudjuk szívünket ilyenné tenni? Óh nem, mi erre képesek nem vagyunk! Az emberi szív az írás szerint csalárd és gonosz. *Az ember szívének gondolatja gonosz az ő ifjuságától fogva.* Csak Isten kegyelme teremthet bennünk új szívet. Amíg ez meg nem történik, amíg szívünket Isten kegyelme át nem alakítja, a szent Lélek tüze föl nem melegíti, mindaddig hideg marad az, mindaddig nem képes az ember irgalmasságot gyakorolni.

Aki irgalmasságot akar gyakorolni, annak előbb irgalmasságot kell nyerni. Ehez az út nyitva áll mindnyájunk előtt. Krisztus szerzett nekünk irgalmasságot szent élete által és tanításával vezet az irgalmasság útján. Ő ama jó pásztor, aki utánok megy a bűnösöknek, hogy őket megkeresse és megmentse. Engedted-e, testvérem, hogy ő megtaláljon téged? Tudatára jöttél-e már lelki szegénységednek, gyarló voltodnak, odavezetett-e téged bűnösséged érzete a bűnösök Megváltójához? Ha igen — és már megragadtad hittel Üdvözítőd kezét; ha általa Istennek hozzád való kegyelméről bizonyossá lettél; ha szívből vallhatod immár: Irgalmat nyertem, irgalmat, melyre nem vagyok méltó — akkor kell, hogy szívedben a viszontszeretet lángja gyúljon föl az iránt, aki először szeretett téged és azok iránt, akiket ő ép' úgy szeret, mint téged: embertársaid iránt. Az ilyen bűnbánó, hittel teljes, hálás szívben azután önként támad az az erény, melyet az Üdvözítő övéitől követel és elvár; az irgalmasság erénye. Ha ez az erény él szívedben, akkor az irgalmasságot nem parancsszóra teszed, hanem mint szívednek sugallatát. Akkor vallod az apostollal: *Ha az Isten minket így szeretett, nekünk is szeretnünk kell egymást.*

E szeretetnek nem szabad azután határt és korlátot ismernie; e szeretetnek nem szabad kérdeznie: barát, vagy ellenség-e az, akivel jót kell tenni és legkevésbé szabad jutalomra vagy viszonzásra várnia. Hisz' Üdvöztönk mondja: *Mert ha azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, mi jutalmatok van? Hiszen a bűnösök is szeretik azokat, akik őket szeretik. És ha csak azokkal tesztek jót, akik veletek jót tesznek, mi jutalmatok van? Hiszen a bűnösök is ugyanazt cselekszik. És ha azoknak adtok kölcsönt, akiktől reménylitek, hogy visszakapjátok, mi jutalmatok van? Hiszen a bűnösök is adnak kölcsönt a bűnösöknek, hogy ugyanannyit kapjanak vissza. Hanem szeressétek ellenségeiteket és jól tegyetek és adjatok kölcsönt, semmit érte nem várván; és a ti jutalmatok sok lesz és ama magasságos Istennek fiai lesztek; mert ő jóltevő a hálátlanokkal és gonoszokkal.* Istennek gyermekei irgalmasságot gyakorolnak, mert maguk is irgalmasságból élnek; ők úgy tekintik a felebarát iránt való irgalmasságot, mint a legszébb hálát az irgalom Istene iránt. Ép' azért van mindig érző szívök, mely Isten szeretetétől nyeri a tápláló tüzet, mely a felebaráti szeretet gyakorlásában lángol magasra. Ennek a munkának gyakorlásában teljesedésbe megy az írás szava: *A szívnék teljességéből szól a száj.*

2.

Ép' ezért az irgalmasság gyakorlásánál a második, nélkülözhetetlen követelmény *a barátságos szó.*

Ne ítéljetek és nem íteltettek; ne kárhoztassatok és nem kárhoztattok. Ne ítéljetek és ne kárhoztassatok! ezt követeli az Ur azoktól, akik irgalmasok akarnak lenni. S vajjon teljesen meg akarja az ítéletmondást tiltani? Nem, ez nem célja az Urnak! Hisz' ő maga is, míg e földön járt, gyakran mondott ítéletet a hitetlenek és keményszívűek fölött. Egykor vissza jön ő, jól tudjuk mindnyájan, ítélni eleveneket és holtakat. Az apostolok is szigorúan megítélték és kárhoztatták a bűnt. A felsőbbség Istentől nyerte a bírói tisztet s *nem ok nélkül viseli a fegyvert, mert Isten szolgálja s boszujának megállója azon, aki go-*

noszt cselekedendik. Az igehirdetők is arra hívatottak, hogy a gyülekezetben előforduló bűnöket ostorozzák, hogy minden hamis tan és istentelen élet ellen küzdjenek. A szülőkre a gyermekek, az urakra a szolgák, az előjárókra az alattvalók fölött való ítélkezés van bizva. Jogában áll tehát minden keresztyénnek felebarátját, ha az bűnt és gonosz dolgot cselekedett, megítélnie, de az indító ok mindig a szeretet, a cél a bűnös jó útra térítése legyen. Távol áll az Urtól, hogy ő a keresztyén embert az ítéletmondástól teljesen eltiltsa; csakis a szeretet nélkül való ítéletmondás és kárhoztatás ellen, mely a felebarátunk becsületét, jó hírnevét teszi tönkre, anélkül, hogy annak alkalmat adna a védekezésre, vagyis a nyolczadik parancsolat megszegése ellen emeli föl az Ur tiltó szavát! És méltán, mert e bűn sokszor előfordul a keresztyének között. Ha felebarátunk egy meggondolatlan pillanatban letér az igaz útról, a kísértő szavára hallgatva a bűnnek rabja lesz, mily hamar kész az ember a kárhoztatásra, mily szívtelenül tör fölötte pálczát a világ és mily gyakran tüntetik föl nagyobb-nak bűnét, mint a minő valóságban.

Ne ítéljetez, ne kárhoztassatok! mondja az Ur. Mert ki vagy te, aki felebarátodat megítéled? Teljesen ártatlan vagy talán, hogy fölötte ítélkezni merészkedel? Ment vagy-e a bűntől, melyért őt kárhoztatod? Vizsgáld meg magad, nem lakozik-e ugyanaz a bűn, melyért őt elítéled, tenszívedbeñ is? Gondold meg jól, ha a kísértő téged szemelt volna ki áldozatául, vajjon ellene tudtál volna-e állni, vagy talán még mélyebbre süllyedtél volna, mint felebarátod? Figyelj az Ur szavára: *És amint akarjátok, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is aképpen cselekedjetez azokkal.* Képzeld csak magad felebarátod helyzetébe, gondolj arra, ha te estél volna bűnbe: mi volna szíved vágya és óhajtása? Bizonyára az, hogy legyenek irántad elnézéssel, türelemmel, hogy ne ítéljenek és kárhoztassanak azonnal. Légy azért te is türelemmel, és elnézéssel felebarátod iránt, ne vesd meg őt, ne utasítsd el azonnal, ha netán vétkezett ellened. Vedd csak jól eszedbe, Isten türelmes a bűnös iránt s *nem akarja a bűnösnek halálát, hanem hogy megtérjen és éljen.*

Te se veszítsd el azért türelmedet, tanulj a kegyelem Isténétől! Térítsd felebarátodat ismét jó útra, bánj vele szeretettel, amely hosszútűrő, kegyes, nem gerjed hamar haragra s nem törekszik felebarátja kárára, hanem őt építeni, jobbitani igyekszik. *Ne ítéljetez és nem íteltettek: ne kárhoztassatok és nem kárhoztattok.*

Megbocsássatok — teszi még hozzá az Ur — *néktek is megbocsáttatik.* Megbocsátani! . . Ez az, ami a gyarló emberi szívnek oly nehezére esik; de meg kell ezt tanulnunk, ha a keresztyén névre méltók akarunk lenni. *Ha pedig meg nem bocsátjátok az embereknek az ő vétkeiket, a ti mennyei Atyátok sem bocsátja meg a ti vétkeiteket,* mondja az Ur és a Miatyánkban így tanít imádkozni: *És bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk azoknak, akik ellenünk vétkeztek.* Imádkozhatsz-e így, testvérem, ha szívedben nincs meg a megbocsátásra való hajlandóság? — Felebarátom oly nagyon megszorított, oly igen megsértett engem — mondod te. Vajjon, jobban vétkezett-e ellened, mint te, a te Urad, Istened ellen? És lásd, az Ur minden te vétkeidet, legyen az bármily súlyos, megbocsátja a Krisztus érdeméért; Isten bocsánata indítson téged is szívből jövő megbocsátásra. *Legyetek egymáshoz kegyelmesek, irgalmasok, megengedvén egymásnak, miképpen az Isten is a Krisztusban megengedett néktek.* És ne mondjad azt, amit oly gyakran hall az ember: *Megbocsátani kész vagyok, de feledni nem tudok.* Megbocsátás felejtés nélkül nem megbocsátás, mert a szívben harag marad. Ha Isten néked megbocsát, akkor hidd el, számtalan bűneidre a feledés fátyolát borítja. Óh! azért ne csak megbocsásd, hanem felejtsd is el felebarátodnak ellened elkövetett csekély bűnét. *Megbocsássatok, néktek is megbocsáttatik.*

3.

Adjatok, néktek is adatik, folytatja az Ur tovább s jelzi, hogy az irgalmasság gyakorlásához *adakozó kéz* is szükséges.

Igaz, fentebb azt mondtuk, az irgalmasságot első sorban nem a külső jótékonyság, hanem a szívnek nemes

érzése jellemzi. De bizonyos az, ha a szívben a szeretetnek lángja már lobog, akkor az áldó melegét irgalmas tettekben, külsőleg is érezteti, ép' úgy, mint a nap, mely jóllehet az égen tündököl, de világosságát, áldó, termékenyítő melegét a földre is kiárasztja. A jótékonyság gyakorlásában mutathatja meg a maga igazi nagyságát, isteni eredetét a keresztyén irgalmasság; a jótékonyság gyakorlására mindig s mindenütt találhatunk alkalmat. *Mert szegények mindenkor vannak veletek* — mondja az Ur — és bizony nincs e földnek egy talpalatnyi helye sem, ahol szenvedésre, nyomorra ne akadnánk. E nyomort, e szenvedést enyhíteni kötelessége minden keresztyénnek, akit az Ur bőségesen megáldott minden földi jókkal. És hálával kell elismernünk, hogy napjainkban a nyomornak, szenvedésnek enyhítését a keresztyének szívükön viselik; e szent munkában mindig többen és többen vesznek részt.

Ne feledjük azonban: nem minden jótétemény egyúttal az irgalmasság műve is. Ha kényszerből, vagy vonakodva adsz, ha csak azért nyitod meg bőséggel teli házadnak ajtaját és nyújtasz néhány fillért a szegénynek, hogy megszabadulj tőle: ne gondold, hogy irgalmasságot gyakorolsz. Mennyei Atyád sohasem vonakodik jót tenni, szívesen meghallgatja az esdő fohászt, ő mindig szívesen segít. Tőled is elvárja, hogy jó szívvel adj a szegénynek. *Aki máson könyörülő, vidámsággal művelje* — hirdetted neked — mert hiszen *a jókedvű adakozót szereti az Isten . . .* Ha azért gyakorolsz irgalmasságot, hogy embertársaid azt lássák, hogy jótékonysággal dicsekedhessél: ne gondold, hogy akkor irgalmasságot művelsz. Jótékonyságodnak ily esetben nincs értéke Isten előtt; jutalmat nem várhatsz. *Aki alamizsna osztogató, szelidségben művelje . . . Ne tudja a te bal kezéd, mit cselekszik jobb kezéd.* És tudd meg: nem az adomány nagysága teszi az irgalmasságot. Isten előtt több becse lehet s van is a szegény asszony fillérének, mint a bőségben duskálkodó gazdag aranyainak.

Mikor jótékonyságot gyakorolsz, ne kérdezd azt sem: méltó-e felebarátom arra, hogy rajta segítsek? Ha az Ur ily kérdéssel fordulna hozzánk, bizony közöttünk nem ta-

lálna csak egyet is méltónak atyai irgalmára. De ő nem kérdi ezt, *mert ő jóltevő a háladatlanokkal és gonoszokkal.* Gondold meg, hogy te is gyakran e háladatlanok és gonoszokhoz tartoztál; akkor bizonyára te is jóltevő és szelid leszel felebarátod iránt, még akkor is, ha ő azt meg nem érdemelte. Ám azért az iszákosnak, bűnének súlyosbitására, a dologtalannak lustálkodásra, ne nyújts adományod által alkalmat; mert akkor nem irgalmasságot mívelsz, hanem közremunkálkodol abban, hogy az ő lelkek még több kárt szenvedjen. Viszont, ahol igazi nyomort és szenvedést láatsz, ott ne kérdezd, hogy a szerencsétlen önhibájából vagy ártatlanul jutott-e szomorú helyzetébe, hanem gondolj arra, hogy az Ur sok bűneid daczára mennyit megbocsátott néked . . . és akkor bizonyára megtanulsz irgalmasságot gyakorolni.

Adjatok, néktek is adatik. A jótékonyság gyakorlásáért dicső jutalmat ígér nekünk az Ur. *Jó mértéket, megnyomottat, megrázottat, színig tettet adnak a ti öletekbe. Mert azzal a mértékkal mérnek néktek, amellyel ti mértetek.* Már a testiekben gazdagon megjutalmazza az Ur azt, amit az ő iránta való szeretettől indítva felebarátjával tesz az ember. *Kölcsön ad az Urnak, aki kegyelmesen ad a szegénynek; és az ő jótéteményeit megfizeti néki.* De még inkább megáldja az Ur a lelkiekben való irgalmasságot. *A ti jutalmatok sok lesznek és ama magasságos Istennek fiai lesztek,* mondja az Ur. A magasságos Istennek fiai: e név a keresztyének legdrágább kincse, mert ez magában foglalja s biztosítja számunkra az ideig és örökké tartó üdvösséget, boldogságot. Dicső tehát a jutalom, melylyel Isten a keresztyén irgalmasságot megáldja. Azonban az irgalmasság önmagában véve is dicső jutalom. Nemde, szerettem, midőn a szegényekkel és nyomorultakkal szemben az irgalmasság művét gyakoroltátok, önmagatok tapasztalhattátok azt az igazságot: *Jobb adni, mint venni.* Azért a jóltevésben és az irgalmasság gyakorlásában meg ne restüljete, hogy egykoron hallhassátok Üdvözítőnk magasztaló szavát: *Ami cselekedtetek egygyel az én kicsiny atyámfiai közül, énvelem cselekedtetek . . . Adjatok, néktek is adatik.*

Miután az Ur a szívre, a szóra, a kézre reámutatott, végül még a szemre is reámutat és azt mondja, hogy az irgalmasság gyakorlásához *helyesen látó szem* is szükséges.

Szent leczkénkben így szól az Ur: *Vajjon a vak vezetheti-e a világtalant? Avagy nem mindketten a verembe esnek-é?* És vajjon mit akar az Ur ezzel jelezni? Legelsőben is azt, hogy mi mindnyájan az emberi természetből kifolyólag vakok és ép' ezért önerőnkből mások vezetésére képtelenek vagyunk. Csak egy van, aki az élethez vezető útát meg tudja mutatni: a Krisztus, aki magát útnak, igazságnak és életnek nevezi. Az ő segítségével kell nekünk vakságunkból kigyógyulnunk; csak ő általa juthatunk el a bűn és kárhozát útjáról az élet és az üdvösség útjára. Amíg ez meg nem történik, addig nem tudjuk az útát másoknak mutatni; addig teljes joggal szólhat hozzánk az Ur így: *Miért nézed pedig a szálkát, amely a te atyádfia szemében van; a gerendát pedig, mely a te saját szemedben van, nem veszed észre? Avagy mimódon mondhatod a te atyádfiának: Atyámfia, hadd vessem ki a szálkát a te szemedből, holott te a te szemedben lévő gerendát nem látod. Te képmutató, vedd ki először a gerendát a te szemedből és azután gondold arra, hogy kivesd a szálkát, amely a te atyádfia szemében van.*

Mire hívja fel az Ur e szavaiban figyelmünket? Arra, hogy legyen helyesen látó szemünk, olyan szemünk, mely elsőben is önmagunk gyöngeségeit, hibáit vegye észre. Sajnos, számtalan tapasztalat bizonyítja, hogy az ember a maga, gyakran igen súlyos hibáival szemben vakságot tanusít, míg embertársának legkisebb hibáját is szigorú, éles szemmel vizsgálja. Ha másokat hibáikért feddeni akarsz, ha mások megtérítésére ösztönöz szíved, testvérem, először is vizsgálj meg önmagadat! Vizsgálj meg szívedet, életedet, tetteidet, tartsd tükröként az isteni törvényt szemeid elé, mely soha meg nem csal, akkor be fogod látni, hogy még a te szíved is a bűnök hajléka,

hogy a te fogyatékoságaid is igen nagyok; és minél inkább megismered tenbűnösségedet, annál szelidebb, annál kiméletesebb lész felebarátaid iránt. Be fogod látni, hogy önmagadban is nagy munka vár még reád, hogy a test és vér ellen folyton kell küzdened, hogy nagyon is szükséges, hogy buzgó imában és szívből jövő megbánásban keresd a te Istenednek irgalmát. Ha ezt teljes komolysággal megtetted, ha tenszívedben elkezdted a gyökeresen tisztító munkát, ha a tökéletesség útján folyton előbbre jutni igyekeztél: akkor láss hozzá, hogy felebarátodat is jóra, megtérésre indítsd és vezérelj. Ha így készülsz e munkára, akkor nem a büszkeség és fenhéjázás lesz vezéred, hanem az alázatosság, melyet gyarlóságod érzete fakaszt szívedben; akkor eszedbe veszed, hogy irgalmaságból élsz és akkor bizonyára felebarátoddal szemben is irgalmasságot fogsz gyakorolni. És hidd el, csakis az ilyen alázatosság, az ilyen könyörülő szeretet képes másokat a jó ügynek megnyerni, a tévelygő bűnöst a jó útra vezérelni, mások javát, boldogságát, üdvét előmozdítani.

*

Legyetek azért irgalmasok, mint a ti Atyátok is irgalmas. Bizony, testvéreim, nem könnyű a feladat, melyet az Ur ma állított szemeink elé; hisz' annak teljesítése a természeti, a meg nem tért emberre nézve szinte lehetetlenség. De nem is ezekhez intézi az Ur szavát, hanem azokhoz, akik *ama magasságos Istennek fiai.* A magasságos Istennek fiai naponként magasztalják mennyei Atyjoknak irgalmát és azért tudnak és akarnak is viszont irgalmasságot gyakorolni. Törekedjünk azért élő, erős hittel, buzgó imában arra, hogy mindinkább gyermekei lehessünk Istennek, kinek irgalmassága örökké megmarad. Akkor mi is napról-napra jobban elsajátítjuk az irgalmasság gyakorlásának igazi módját és elnyerjük annak végtelen gazdag áldását. *Boldogok az irgalmasok* — mondja az Ur — *mert ők irgalmasságot nyernek.*

Amen.

Gerbers után

SCHÁD BOLDIZSÁR.

FÖLD! ÖRÜLJ.

— Aratási. —

Jóel 2, 21.

Örvendj egész föld az Istennek és énekelj szép zengéssel! Ez énekversben is ugyanaz a gondolat van kifejezve, mint a felolvasott szent leczkében. Egyik is, másik is örömmre hívja a föld népét. E gondolattól indítatva szólok én is hozzátok, K. H! kik örvendező lelketek buzgóságának engedve, a mi Urunk házában ma megjelentetek. Óhajtom, hogy a szent leczkéből kicsendülő gondolat és érzés hasson el azokhoz is, kik e szent helyen egy évben egyszer-kétszer megjelenni elégnek tartják; szeretném, ha ma senki se maradt volna el az Ur házából, hanem mindenki, minden egyebet mellőzve, háládatos szívvel sietne örömének énekléssel, imádkozással adni kifejezést a fölött, hogy az Isten elhozta az aratás várva-várt idejét.

Nemcsak elhozta — mert Istennek ama kijelentésére támaszkodva: *Mig a föld léssen, vetés és aratás meg nem szünnék*, nem vagyunk kétségben az aratás idejének bekövetkezése felől — hanem most azon felül olyan aratásnak nézünk eléje, mely reménységeink beteljesedésével biztat bennünket.

Igen, K. H! bár nincsen még kezeink között, de szemünk előtt áll, látjuk, hogy ez évben különös áldására méltatott az Ur, midőn a mindennapi kenyeret adó vetéseink s egyéb természetényeink vihartól, jégesőtől, aszálytól, minden pusztító veszedelemtől eddigelé megkiméltetve, olyan aratást ígérnek, hogy a telhetetlen, minduntalan sopánkodó embernek sem lehet ellene panasza. Ha netalán valaki kivételt tesz, magát okolhatja, hogy nem jól mun-

kálta meg földjét, vagy a vetőmag előkészítésénél követte el a hibát. Akit semmi mulasztás nem terhel, az az aratás felől való jóreménységében nem fog csalatkozni.

Éppen ezért kiáltjuk Jóel profétával: *Föld! örülj és vigadozz, mert nagy dolgokat cselekeszik az Ur!*

Vajha meghallanák kiáltásunk szavát mindenek! Vajha ne volna senki, aki az aratás fölött való örömet ne érezné, vagy megzavarni akarná! Vajha ti is hálás örömet éreznétek Isten iránt, ki az aratás idejét elhozta számunkra!

*

Ritka esztendőben történik az, hogy őszi és tavaszi vetéseink, kapás, mint kaszás növényeink dús kamatozással térítsék vissza a rájuk fordított munkát. Sokszor míg egyik bőven vagy túrhetően ad, a másik csak szűken. Amivel azt akarja tudunkra adni a Főbölcseiség, hogy a kevélységre könnyen hajló emberfia ne bízza el magát, mintha minden az ő szorgalmának eredménye volna, hanem alázattal ismerje be, hogy *Istené az áldás*.

Övé legyen érte a dicsőség, most bármerre fordítsuk tekintetünket, bármerre irányítsuk figyelmünket a természet színes térein: mindenütt öröme, vigasságra hangoló látvány tárul elénk. Az áldásokkal gazdag természet tárházának minden fűszála, minden levele, minden bokra egyetértően azt a felhívást zengi felénk: Föld! örülj és vigadozz! Az enyhe szellő lebbenésére hullámosan hajladozó gabonaszár azt susogja, a piros búzaszemekkel teljes, aratásra készen álló kalászerdő azt hirdeti, a napsugárral csókolódzó hajnalszülte harmat csillogása azt beszéli, a vetések közül fölrebbenő madár azt dalolja: Föld népe örülj és vigadozz, mert egyenként és összesen mind éretted, a te javadra teremtett minket az Isten; mi csak azért élünk és létezőnk, hogy neked segítségére legyünk.

Hogy az állatvilág segítsége nélkül a földet megművelni sem tudnánk, ki előtt kellene bizonyítani? Sőt segítségünkre van a levegő legkisebb dalosa is, mert vetéseinket emésztő millió meg millió kártékony bogarat pusztítanak ők el, amiért az embertől nem üldözést, de védelmet érdemelnek a dalt zengedező kis madárcák.

A búzát s egyéb veteményt is nem őérettök terem-
tette az Isten, mert az állatvilág megél a nélkül is; de ha
vetésünk után nem terem, mi éhen halunk; ha mi le nem
aratjuk s be nem takarítjuk az áldást, elpereg, elhull hasz-
nálatlanul és mi valljuk kárát.

Hogyne örülnénk hát a természet gazdagságának
láttára s hogy ne hallanánk örömmel e szókat: *Eresz-
szétek neki a sarlót, mert megérett az aratni való!*
S mikor csakugyan neki eresztjük, mikor élesre fent ka-
száitok suhanása nyomán rendre dől az áldás; vagy ami-
kor majd a messze hangzó bűgással zakatoló gép ontja
az aranyszínű, aranyat érő búzaszemet: kaszáitok suha-
nása, gépeitek bűgása nem azt kiáltja-e: Föld népe, örülj
és vígadozz, mert nagy dolgokat cselekszik az Ur!

S ha tán eszetekbe jut, hogy vannak, akik ez öröm
megzavarására törekeshetnek: forduljatok el az ilyenektől,
ne hallgassátok meg beszédjüket. Ne feledjétek, hogy a
legtisztábbnak látszó búza sem lehet el gaz nélkül s
az ilyen összhangot zavarni akarók nem számíthatók a
tisztá búza közé. Ezek árnyékát sem ismerik annak az
örömnek, mely eltölti azoknak kebelét, kik a fárasztó
munka bevégzésével este — mintha fáradságot sem is-
mernének — messzehangzó dalban adnak kifejezést az
aratás áldása fölött érzett örömüknek, mely dal, mint
Isten jóságát dicsérő zsolozsma zendül a csendes alkonyon.
Az az aratódal bizonyosabban fölhat az égi Atyához, mint
azoknak szava, kik arra biztatják a föld népét, hogy ha tul-
hajtott kívánságaik nem teljesülnek: dobják el az arató szer-
számot s hagyják elperegni, semmivé lenni az Isten áldását.

Hát azért adná ő nekünk a föld termésében az ál-
dást, hogy az az ember által átokká váljék? Nem!

Az arató és arattató, a szegény és gazdag, a fony-
nyadt, mint a kövér búzaszem, az üres, mint a telt kalász
Isten akaratóból állott elő. Vajjon a halandó ember az
Istennél igazabb lehet-é?

Igaz, hogy sok verejtékezéssel kellett lágyítanod a
föld kemény kérgét, míg az neked a kenyérmagot föl-
nevelte; azután is sokat kell még munkálkodnod, míg
azt magtáradba szórhatod, kezéd közé veheted: de mégis

nem érzel-e örömet a fölött, hogy az az orczád verejtékével öntözött föld a tied, hogy kenyeredet a magad tarlóján szeded? Vagy, aki ezzel nem dicsekedhetel, nincsen-e okod azért örülni, hogy adott az Isten neked munkabíró erőt, egészséget, minek birtokában százszoronta boldogabb s örvendezőbb lehetsz, mint azok, kik nagy gazdagságuk mellett sem tudják egy percze is megszerezni Gileádnak egy kicsi balzsamát, kiaszott testök enyhítésére.

Örül a föld termése aratásának nemcsak az, aki arat, vagy arattat; nemcsak az, aki a rendet vágja, a kalászt kérékbe szorítja és csürébe takarítja, hanem örül egyáltalán minden jó érzésű ember. Nemcsak a gazda szeme és gondja van az aratási napokban a buzatermő határra szegve; nemcsak az ő szíve úszik örömben, reménységének szemmel látható megvalósulásán, hanem a nyomorult koldustól a milliók koronás uráig, mindenkinek gondolatja ott pihen az aranykalászszal ékes rónaságon, halmokon, völgyeken. Mert ha a földműves arcza verejtékének hullása bő gyümölcsözéssel jutalmaztatik, ha az elhintett mag ad az írás szerint némely harmincz, némely hatvan annyit: a több termésből sok olyanra jut, amire szük termés idején gondolni sem mernek. Mint a nagy esőzések után nemcsak a kisebb patakok, folyók medre telik meg, hanem az egész föld felülete átnedvesedik s bő tenyészlet virúl nyomában: úgy a bő aratás áldása is kihat minden foglalkozásra és életmódra.

Akik nem szántanak, nem vetnek, nem aratnak, akik az irgalom könyöradományyaiból tengetik nyomorult életöket: azok szemében is az öröm könnyüje csillámlik fel, ha esténként az aratók dalától visszhangzik a határ, mert a fülökbe csendülő dalból kiérik, hogy örül a föld népe, mert bő az aratás, tehát nekik is több jut, mert ilyenkor a szívtelen fukar is hamarabb nyujtja kezét adakozásra.

Örömötöket éreztessétek ezekkel a szerencsétlenekkel is; adományotokkal szerazzetek nekik örömet, mint nektek szerzett a földet áldással megkoszoruzó jóságos Atya, kinek nevére szálljon a mi háladatos lelkünk dicsérete!

Amen.

MULASZTÁSAINK.

— Vasárnapi. —

Üdvözítő Jézusom!
Áldd meg földi pályámat,
Fényt utamra igéd hintsen,
Hogy se öröm, se bánat
Czélomtól el ne térítsen.
Ha itt küzdök, fáradok,
Egykor mennyben vígadok.
Amen.

Szeretett keresztyén hívek!

Az embernek élete könyvhöz hasonlít, melynek titkos pecséttel lezárt lapjai napról-napra egyenként tárulnak fel előttünk s melynek nem a hosszúsága, vagy rövidsége, még kevésbbé egyszerű, vagy aranyos díszkötése, hanem belső tartalma a fődolog.

Vajjon mi a te életkönyvednek főtartalma? Különös meglepéssel és büszkeséggel forगतod a leveleket, melyekre aranyos betűkkel vannak felírva erényeid, érdemeid és kiváló cselekedeteid. De kérdés, vajjon számos ilyen érdekes és szép lapot találsz-e a már átoltvasott, illetőleg átélt könyvben? Bizonyára több olyan lap tűnik szemedbe, melyet szeretnél kitépni, mely miatt szégyenpír borítja orczádat, mert a sötétségnek cselekedetei vannak szennyes betűkkel ráírva, mert bűneid vannak ott megörökítve, melyek Isten előtt vádat emelnek ellened. Volt-e csak egyetlen egy nap is életedben, mely ilyen szomorú bejegyzésektől ment volna? De akadnak ezeken kívül életed könyvében *üres* lapok is, melyekre semmi sincs írva és én a mai napon éppen ezekre kívánom irányítani

figyelmedet. Ez üres, fehér lapok vizsgálásakor a legtöbb ember nyugodt marad és nem érez lelkiismereti furdalást, sőt teljes megelégedéssel vallja: Hála Istennek, ezen a napon nem követtem el semmiféle gonoszsgot! De vajjon érvényes-e, alapos-e, elfogadható-e ez a vígasztalás? Alig hiszem. Mert mit beszélnek az ilyen üres helyek életünk könyvében? Eszünkbe juttatják sokféle súlyos mulasztásainkat, melyek lidércnyomásként nehezülnek aggódo lelkünkre.

Erre utalnak a mai elmélkedésünk alapjául szolgáló szent ígék, amelyeket följegyezve találunk

Jak. 4, 17.

Testvéreim az Urban! A fölolvastott szent lecke rövid, de velős és mély értelmü mondás, mely megrázó komolysággal szól a mi életünk könyvének üres lapjairól, vagyis *mulasztásainkról, mint bünökről*.

Méltassuk azért figyelemre ezt a nagy erkölcsi igazságot és elmélkedjünk

1. *a mulasztás és*
2. *annak bünössége fölött.*

Teremts bennem tiszta szívet, óh Isten és az erős lelket ujítsd meg énbennem. Ne vess el engem a te orczád elöl és a te szent Lelkedet ne vond meg éntölem.
Amen.

1.

Testvéreim az Urban! Mikor a mulasztási bünökről akarok szólni, első sorban is az elmulasztott *munka* jut eszembe.

Rövid az élet, gyorsan tovatünik, mintha elröpülnénk. Nem szükség, hogy erre Isten ígéje emlékeztessen, tudjuk magunktól is, gyakran sóhajtozunk és panaszkodunk miatta. Még ha a Mózes által felállított végső sorompóig eljuthattunk is, akkor is csak elszálló füst, rövid álom volt a mi életünk. Azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, ami ezt az arasznyi időt még jobban megrövidíti, hogy

mi annak egy harmadát úgy aluszsuk át. Aki tehát 90 évig élt, az 30 esztendő alvásban töltött el; így munkára és tevékenységre csupán 60 éve maradt. Nincs tehát elvesztegetni való időnk, minden órát föl kell használnunk sokoldalú feladatunk és kötelességünk hű teljesítésére. Nem henyélni, munkásságra helyeztettem e világra! Takarékoskodnunk kell az idővel. Lelkiismeretes ember az unalmat nem ismeri. Még kevésbbé szabad az időt agyonütnünk, mint mondani szokták; elég gyorsan elmulik az magától is.

Mindez tapasztalati tény és mégis, mi történik? Óh, mily nagy azoknak száma, akiket az Ur így kénytelen megszólítani: *Miért álltok itt napestig hivalkodván?* Ismerek és bizonyára te is ismersz olyan embert, aki fiatal korában semmit sem tanult. Azt hitte, hogy neki arra nincs szüksége, hiszen sok pénze volt. És mi lett belőle? Semmi. Mit használ a világnak? Semmit. Utjában áll másoknak. Hivatása a henyélés. És ki tudná megmondani, hány ezeren, meg ezeren tartoznak ehhez a czéhhez!

Ismerek egy másikat, aki nyugalomba vonult és félben hagyta a munkát, pedig korántsem volt még elfáradt, eltörődött aggastyán, hanem javakorbéli ember. Még husz vagy harmincz esztendeig is dolgozhatott és a közjó előmozdításán fáradozhatott volna; ámde kényelmetlen, terhes volt neki a munka és sietett azt mihamarabb lerázni vállairól. Ilyenek is lehetnek akárhányan.

Olyanokról is beszélhetnék, akiknek van ugyan hivatalos foglalkozásuk, mely rájuk vár, de mihelyt a multság és szórakozás kecsegteti őket, azonnal ennek szavára hallgatnak és az élvezetért könnyelműen elmulasztják kötelességöket; úgy hogy az üdülésre fordított órák nagyon megközelítik, sőt talán felül is mulják a munkaidőt és a további pihenés szüksége éppen nem forogna fenn. Megtelnek a korcsmák és mulatóhelyek, mialatt otthon megrozdásodhatik a kenyérkereső szerszám és a gyermekek nevelésével ki törődik? Ime, az elhanyagolás, a mulasztás!

Ismét mások megrövidítik a napot, megnyujtják az éjszakát. Tul sok időt fordítanak az alvásra, a nyugalomra. Nem ismerik azt a példabeszédet: Ki korán kel,

aranyat lel. A nap már régóta besüt az ablakon s ők még mindig nem gondolnak a fölkelésre. S azután? A dolog maradhat, nem fut el. Kézbe veszik a tegnapi megkezdett érdekes regényt s végig dülve a puha pamlagon, olvasnak s észre sem veszik, hogy itt a dél.

Mennyi panaszt hallunk a lustálkodó cselédség, az immel-ámmal dolgozó munkások miatt, de akiknek a bér, a fizetés soha sem elég! Ott vannak a hanyag és lelkiismeretlen hivatalnokok, akik csak fél szívvel, imígy-amúgy végzik dolgukat s e mellett még a közönséget bosszantják is barátságtalan, nyers modorokkal. Mindezeknek szeretném emlékezetébe vésni bölcs Salamonnak ama mondását: *Óh te rest, meddig fekszel? mikor kelsz föl a te álmodból? Még egy kis álmom, még egy kis szunnyadás, még egy kis kézösszefonás, hogy pihenjek; így jő el, mint az utonjáró, a te szegénységed és a te szűkölködésed, mint a paizsos férj! Vagy ha jobban tetszik a pogány példa, elébök állítom megszegényítésül Titus római császárt, aki mindannyiszor mélyen elszomorodott, valahányszor életének egy üres lapjára kellett visszatekintenie s így sóhajtott: Barátaim, egy napot elvesztettem!*

De a mulasztás rovata alá nem csupán a munka elhanyagolása tartozik, hanem a *szereget* is, melylyel adósok maradtunk.

Sokan büszkén verik mellüket és azt képzelik, hogy Isten tudja miféle magaslátán állanak az erkölcsi feddhetetlenségnek, ha elmondhatják: Én soha senkit semmivel meg nem bántottam. Ez a büszke állítás először is nem igaz, mert ha embertársaikat megkérdeznénk, aligha sok panasz nem merülne föl ellenök, amit ökmaguk már régen elfeledtek. De ha igaz volna is, bizony az még nem nagy érdem, semmi esetre sem akkora, hogy előttök a mennyország ajtaját fölnyithatná. Az a példázatbeli pap és lévita sem bántotta azt az útszélen fekvő sebesültet és mégis annak gyilkosai közé számíthatók. Az az evangéliombeli gazdag ember sem üzette el korbácscsal ajtajából a szegény Lázárt, hanem megtúrte őt palotája előtt és mégis vétkezett ellene, mert alkalma lett volna jó cselekedet gyakorlására és elmulasztotta.

Testvéreim az Urban! Tegyük szívünkre kezünket. Hányszor elmulasztjuk a jó cselekedetet! Hányszor megyünk el mások nyomora mellett behunytt szemmel? Itt is, ott is, mily nagy szükség volna a segítségre, de mi nem látjuk azt. Ha pedig az inség nagyon is szembeötlő s kénytelenek vagyunk azt észrevenni, akkor meg nincs hozzá szívünk, megelégszünk az olcsó sajnálkozás és részvét kifejezésével, mely szívünk felületét kissé mozgásba hozza, de lent a mélyen jéghideg marad az és megmerevedett kezünket nem ösztönzi cselekvésre.

Hátha e mellett még azokra gondolunk, akik a vérség és barátság kötelékeivel vannak hozzánk fűzve, akikkel egy házban lakunk, akikkel folyton érintkezünk: mennyi szeretettel maradunk nekik adósaik! Mennyi súlyos mulasztás vádol itt bennünket! Keresztyén társam! Illatos virágokkal ékesítéd kedves halottaidnak sirját. Helyes, szép és kegyeletes cselekedet. De eközben nem dobban-e meg szíved? Lelkiismereted nem kiáltja-e füledbe: Miért ily későn? *Sirjára* hinted a rózsát?! Óh, előbb kellett volna azt kezdened, hintettél volna *életútjára* örömvirágokat; de akkor elmulasztottad!

Sőt még, te érdemekben megőszült, jótékonyságodról, szolgálatkészségedről jól ismert, köztisztelet környezte férfiú, tehozzád is volna egy szavam. Szeretném kezemet szívedre tenni és a te nemes lelkedtől megkérdezni: Megtetted mindenkor, amit tehettél? Annak a betániai Máriának kiállította a szívek és vesék vizsgálója ezt a szép bizonyítványt, mert az végtelen szeretetében az Ur iránt a legnagyobb áldozatra is kész volt. Avagy megadhatja-e az Ur ezt a bizonyítványt neked is? Tudsz-e te is érte nagy áldozatot hozni?

Mert olcsó szeretet ám az, mely a maga fölöslegéből egy maroknyit odadob, anélkül, hogy annak hiányát a legkevésbé is érezné, avagy magát a miatt a legkevésbé is összehuzni lenne kénytelen. Olcsó szeretet az, mely másoknak szóval és tettel segítségére siet, ha az az ő kényelmét egyáltalában nem zavarja, ha az semmiféle nehézséget nem okoz. Az a kérdés, hogy *áldozatot* hoztál-e? mert önmegtágadás a dolog lényege. És most újra kér-

dezek: Megtetted-e mindazt, ami tehetségedben volt? Vagy talán te is fehér lapokat találsz élted könyvében, melyek bevádolnak az elmulasztott szeretet miatt? Legyünk őszinték, testvéreim a Krisztusban; az önámítás mit sem segít rajtunk. És ha az önvizsgálat eredménye ki nem elégtő lenne, akkor kezeinket összekulcsolva, így fohász-kodjunk:

Add, végezzem, Uram,
Én dolgomat serényen;
Mint hű szolgád, tegyem,
Amit parancsolsz nékem.
Segélj tennem mindent,
Mikor alkalmatos,
S amit végbevittem,
Legyen foganatos.

2.

Keresztyén hívek! Az ügy komoly, nagyon komoly; mert *aki tudna jót cselekedni és nem cselekeszik, büne az annak*; azaz: annak az bűnül számíttatik be.

Ez a mi elmélkedésünknek második pontja. Értsük meg jól: nem csupán a gonosznak elkövetése vádol be Isten előtt és von büntetést maga után, hanem a jónak elmulasztása is.

Szeretteim az Urban! Elvégezett dolog, hogy minden embernek meg kell halnia, azután pedig ítélet lesz. Miként fog ez megtörténni? Min alapszik a döntés? Mindenek előtt mérlegre rakja az örök bíró tetteinket és megfizet kinek-kinek az ő cselekedetei szerint. Azután következnek szavaink. Számot kell adnunk minden hiábavaló szóért, mely ajkainkról elhangzott. Hangsúlyozom: minden *hiábavaló*, haszontalan szóért; mennyivel inkább minden gonosz ártalmas, trágár, hazug, rágalmozó, áruló, megkeserítő és sértő beszédért! Azután még latba esik minden gonosz gondolatunk és tisztátalan vágyódásunk; mert hiszen Isten a szíveket vizsgálja és ami azokban rejtőzik. Azután mondja ki az ítéletet az ember értéke fölött.

Valóban rettenetes nehéz nap lesz az, az ítélet napja. Ámde ezzel a dolognak még nincs vége. Most veszi még csak szemügyre az Ur éltünk könyvének üres

lapjait, azt mondván: Ime, itt nem látok semmit. Neked alkalmad volt jót cselekedned és elmulasztottad azt. Beteg voltam és nem látogattál meg engem; éheztem és nem adtál ennem; szomjuhoztam és nem adtál innom; jövevény voltam és nem fogadtál be engem! Távozzál tőlem, gonoszságnak cselekedője. Nem ismerlek téged!

De vajjon nem tulszigoru ítélet-e ez? Nem. Lelki ismereted megmondja neked, hogy a jónak elmulasztása valóságos, teljes súlyu bűn. Avagy az elmulasztott dolog nem rút visszaélés-e az idővel, melyet Isten nem azért adott, hogy azt elfecséreljük és agyonüssük, hanem, hogy örök javak gyűjtésére híven kihasználjuk? Ha pedig jövőendő sorsunk attól függ, miként éltünk a rendelkezésünkre álló idővel, nem érezzük-e bűnös voltunkat, midőn üres kézzel jelenünk meg az Ur előtt? Megdicséred-e azt a napszámost, aki egész napon át tétlenül álldogált? Nem bünteted-e meg inkább hanyagságáért? És avagy nem szolgált-e rá büntetésedre? Panaszkozhatik-e, ha te őt haszontalan szolgaként szolgálatodból elüzöd? Továbbá, az elmulasztott szeretet nem még súlyosabb bűn-e, mint az elmulasztott dolog? Ha kissé mélyebben tekintesz, belátod, hogy az elmulasztott szeretetnek oka nem egyéb, mint szeretetlenség. Mert az igaz szeretet soha sem tehet eleget, sőt mindig elégedetlen önmagával. Minél többet tesz, annál többet szeretne tenni, annál inkább érzi, hogy még sokkal többet tehetett volna. Aki tehát a szeretet cselekedeteit latolgatja s itt is, ott is szívesen elmulasztja, annak szemébe mondhatjuk: A te szívedben hideg őszi idő van; a szeretet hőmérője nálad a fagyponton áll.

Ámde alapigénk határozottan azt mondja: Aki *tudna* jót cselekedni. Erre a kifejezésre, mint nagy vigasztalásra támaszkodnak sokan és azt mondják: Ha *tudtam*, mi az én teendőm, azt meg is tettem. Amiről pedig nem volt tudomásom, azért nem is lehetek felelős. Erre a kifogásra azt felelem, vagyis inkább az Ur feleletét idézem, hogy sokat ne mondjak: *Amely szolga tudta az ő urának akaratát és nem végezte el, sem annak akarata szerint nem cselekedett, kétszeresen büntetettik meg.* Ezzel ki van mondva, hogy aki nem tudta, az is megbüntettetik,

habár csak egyszeresen. De hogyan tudná azt? Talán nem mondták meg neki? *Óh ember, megmondotta néked az Isten, mi légyen a jó és mit kíván az Ur tetőled.* Avagy Isten ígéje és törvénye nem beszél-e világosan? És avagy az Ur nem oltotta-e belénk a lelkiismeretet, mint benső világosságot, mely minden kötelességünket elibénk tárja? Miért nem kérdezed meg tehát Isten ígését? Miért nem hallgatsz lelkiismereted szavára? Avagy nem egyedül te vagy-e a hibás? Ha tehát az Ur mulasztásaid miatt felelősségre von, vádolhatod-e őt igazságtalansággal?

Testvéreim az Urban! Érzitek-e immár mai elmélkedésünk megrázó komolyságát? Nem látjátok-e be, mily nehéz valódi keresztyénnek lenni? Nem ijedtek-e meg, midőn éltetek könyvében a sok üres lapot látjátok? Vajha Isten ígéje még ma arra az elhatározásra bírna: Mától fogva egyetlen egy órát sem fogok elmulasztani és eltékozolni. Munkálkodom, míg nappal vagyom, annál is inkább, mert nem tudom, mely hirtelen beköszönhet az éjszaka, amikor már nem munkálkodhatom. Időmet, erőmet híven kihasználom, hogy cselekedjem az én kezeimmel azt, ami jó és hűnek találtassam a reám bízottakban, mint Isten különféle adományainak jó sáfára. Felnyitom szemeimet, hogy lássam, hol lehet és kell szeretetet vetnem; embertársam nyomorát úgy tekintem, mint a magamét és teljes tehetségem szerint szívesen segítek rajta, önfeláldozó, hűséges odaadással. Ez lenne mai áhítatosságunknak marandó, édes gyümölcse.

A mi üdvözítő Jézusunk pedig könyörüljön rajtunk és munkálja bennünk mind az akarást, mind a véghezvitelt az ő meg nem érdemelt jókedvéből.

Amen.

Nietschmann H. után

ZÁBRÁK DÉNES.

ÉLJ AZ IDŐVEL!

— Nyári. —

Ján. 9, 4.

El-elnézem, K. T! azt a hangyaszorgalomra valló munkát, melytől ilyen időtájban annyira zajos, változatos az egyszerű falusi élet; szinte örömmel, gyönyörűséggel teljesedik meg vizsgálódó lelkem, látván, hogy nem hivalkodik az ember, hanem kitartó, serény munkálkodása által teljesíteni igyekszik magasztos emberi hivatását.

Külső jelek után ítélve, látszat szerint, csakugyan emberi hivatásának a magaslatán áll mindenki a verejték-fakasztó nyár napjaiban. Egy röpke percz sincs elveszítve, még a pihenésre rendelt idő is meg van rövidítve; mintha egy láthatatlan, hatalmas kéz volna bennünket előre a cél felé, olyan nagy az igyekezés, olyan lázas a sietség. Be szép, be nagyszerű az ember, midőn a munkaszeretet hevétől kipirult arczzal jelen meg a mosolygó kék ég alatt, ott a szabad természet ölében s lelke gondolatait, szíve érzelmeit beleolvasztja az élő természet amaz ünnepi hangulatába, mely a kinyílt mezőségen, mint az örökkévaló Istennek hatalma, ereje ömlik át! . . .

Jóllehet az élet munkásságának a mezején nincs megállapodás, nincs megalkuvás s a felhasznált, fáradsággal leélt perczek szakadatlanul és szorosán kapcsolódnak egymásba, mégis bizonyos benső, megnevezhetetlen szükség érzetével támad fel keblünkben az aggodalom: Ugyan kitartó munkálkodásunknak megvan-e az a zsinórmértéke, mely minden törekvésünknek megszabja sikerhez vezető irányát; a kenyérért való harczainkban nem maradunk-e ott alant a föld porában, hol nagy erőmegfeszítéssel tusakodnak az

anyagi érdekek; fel tudunk-e emelkedni egészen odáig, honnan áttekinthetők a lélek birodalmának szépséges tájai, hová nem kísérnek el a kísértetbe ejtő földi gondok?...

K. T! Ezeknek a nehéz kérdéseknek a hallatára ne riadjatok meg; mindennapi munkáitok között ott van veletek, ott van az egész hívő emberiséggel a ti legönzetenőbb barátotok, jóakarótok, az Ur Jézus. Ő a legváltóságosabb helyzetben is világosságra hozza a titkok fátyolával letakart dolgokat s midőn körülvesz minket a kételkedés és aggodalom, vajjon törekvésünk nem céltalan és nem sikertelen-e; érdemes-e dolgozni, fáradni szüntelen: ő jóságos lényével, tiszta szeretetével keblünkre borul s mintha nem is önmagáról, de nekünk, magasztos hivatásu embereknek mondaná, hogy azt jól értsük meg: *Nékem cselekednem kell annak dolgait, aki elküldött engem, amig nappal van: eljő az éjszaka, mikor senki sem munkálkodhatik.* Ime, K. T! itt van e krisztusi szavakban a mi földi sorsunk megpecsételése, mely azt hirdeti, hogy dolgoznunk kell. Itt e krisztusi kijelentésben a mi haladásunk irányának a megjelölése, hogy Istennek dolgait kell cselekednünk, aki minket e való világra elbocsátott. Itt ez evangéliomi szavakban a munkásság idejének szigorú meghatározása, mert eljő az éjszaka, midőn senki sem munkálkodhatik. Óh, ha ezeket a krisztusi szavakat hallgatom, figyelem, tépelődő lelkem világában csengésbongás támad; olyan, mint az ébresztő harang kondulásakor s tisztán, érthetően emelkedik föl lelkemben az evangéliomi nagy igazság: Ember, élj az idővel!

K. T! Felolvasott evangéliomi leczkénknek ez a megragadható, lelkünk kincsévé tehető nagy igazsága: *Ember, élj az idővel!* Hallgassuk meg s úgy éljünk azzal, hogy

1. *a munkásság idejének minden pillanatában Isten akaratát cselekedjük;*

2. *emberi kötelességeinket halogatás nélkül teljesítsük.*

1.

Amióta az első emberpárra nehezült átok az Isten gondviselése folytán a szorgalmas munkásság által áldás

lett az emberiségre, azóta a polgáriasult életszabályok szerint élő emberi társadalomban nagyobb a szeretet és a lelkesültség az emberi feladatok betöltése, vagyis a komoly s eredményes testi-lelki munka iránt. Kétséget sem szenved, hogy minden csodálatos eredmény a műveltség, felvilágosodás, gazdaság, ipar és művészet terén éppen ennek a nagyfoku emberi tevékenységnek tudandó be az isteni kéz vezérlete mellett s ha ez a tevékenység, buzgalom lankadni kezdene, emberi nemzetünket a visszafejlődés lejtőjén feltartóztatni nem lehetne s lassanként előkészítenők ama nagy éjszakának, az erkölcsi, anyagi pusztulás nagy éjszakájának az alászállását, amidőn többé senki sem munkálkodhatik.

Ez a tudat ruházta fel az idők folyamán bátorsággal, lelkesültséggel mindazokat a kiválóbb lelkeket, akik gondviselészerű hivatást teljesíteni s az örökké élő Isten akaratának engedelmeskedni mindenkor nagy és szent kötelességüknek ismerték. Dolgozni csak azért, hogy a vállainkra nehezedő terheket emeljük szolgálai kényszerüségből; munkálkodni a végett, hogy a mulandó test vágyai ki-elégülést nyerjenek: ezek mind az ismeretlenség fátyolával eltakart fogalmak voltak azok előtt a ragyogó szellemi nagyságok előtt, kik az Isten dolgait cselekedni itt alant önfeláldozó buzgósággal is készek voltak, mert teljes meggyőződéssel vallották: *Isten munkatársai vagyunk* (1. Kor. 3, 9.); *az én Atyám mind ez ideig munkálkodik, én is munkálkodom* (Ján. 5, 17.). Az Úr Jézusnál — a legtökéletesebb lénynél, ki valaha élt, járt ezen a földi térségen — ki munkálkodott lángolóbb buzgalommal? Mikor fölcsendül ajkán az élet evangélioma: *Nem a magam akaratát keresem, hanem annak akaratát, aki elküldött engem, az Atyáét* (Ján. 5, 30.), éjet-napot egygyé tevő önfeláldozás, fáradhatatlan tevékenység által bizonyítja be az emberiség előtt, hogy az ő mindennapi kenyere teljesíteni az ő mennyei Atyja akaratát, mely a szenvedés, nyomoruság éjjelének földerítésében, a lelki-testi betegség kötelekeinek a feloldozásában, az elégedetlenség, hitetlenség emésztő tüzének eloltásában lett édes valósággá! A sokaság éhsége, szomjusága fölött uralkodni megnyugtató

lelki hatalommal s a szeretet egységébe olvasztani a szertefolyó érzelmeket, melyek által elenyésznek az emberi kiváltságok erősségei; az istenimádás nagyszerű gondolatává formálni azokat a sejtelmeket, melyek a homályban tapogatódzó lelkekben lakoztak: ez volt, K. T! az a magasztos munka, mely által Jézus tökéletes mértékben teljesíté az ő Atyjának akaratát munkás élete minden pillanatában.

Pál apostol munkabíró erejét és szeretetét ki tudja közülünk megmérni s méltóképpen jellemezni? Ez az erő, ez a szeretet az emberi gyöngé test erőtlenségeinek daczára csodálatos átalakulásokon vitte azokat keresztül, kik nem szégyenelték többé a Krisztus evangéliomát. Ennek az evangéliomnak sorsáért, jövőjéért, az emberi szívekbe való átültetéseért ki szenvedett több megaláztatást, mint a nagy apostol, kinek gyötrelmeit csupán az a tudat enyhíthette, hogy a Krisztusért minden méltatlanságot elviselni olyan boldogság, melyet szem nem látott, fül nem hallott s az embernek elméje még csak el sem gondolt!

Mindazok az isteni eszmékért lelkesülő emberi nagyságok, kik a népek történetében az általuk előidézett korszakalkotó mozgalmak, események sodrába kerültek s a megrázó körülmények fenyegető hatása elől kitérni hajlandók nem voltak, mert ellenállhatatlanul ragadta őket az égi igazságokért való szent hevület; akik midőn elbuktak, még akkor is kezökben tarták a felvilágosultság, a haladás lobogóját, melyet aztán izmosabb kezek ragadtak magukhoz s vittek egészen a diadalig: ezek a ragyogó életjelenségek, K. T! nem kétségtelenné teszik-e azt, hogy mindazok, kik a tűnő idővel okosan éltek, annak egyetlen percét sem mulasztották úgy el, hogy az Isten akaratát ne teljesítették volna.

Ezek után a ragyogó példák után indulni nincs-e bátorságod, nincs-e képességed, K. T! most különösen, a nyári szorgalmasság idején? Nézd, ez a földi haza, melyben annyi mulandó érdek vívja naponként csatáját: száználmas vergődésnek, szolgálai kényszerűségnek, meg-megújuló nyomornak, örökös csalódásoknak lesz hazájává, ha a munkásságra rendelt időt nem arra használjuk föl, hogy mindenben az Ur akarata érvényesüljön.

Ha dolgozunk: Isten dolgait cselekedjük, úgy, mint az Ur Jézus cselekedte s ne a magunk gyarló akaratát. Az Isten akaratát, mely azt sugja a vagyonért fáradozó gazdagnak: Ha még az éjjel megkérlik a lelkedet, azok, melyekért annyit fáradoztál, ugyan mondd meg, esztelen, kiéi lesznek? . . . Munkálkodjál nemcsak az eledelért, mely elvész, hanem az eledelért is, mely örökre megmarad. Cselekedjük az Isten akaratát, mely azt hirdeti a földhöz ragadt szegénynek: Az égre függeszszétek minden vágyódástokat; ahol vagyon a ti kincsetek, ott legyen a ti szívetek is . . . Senki sem szolgálhat két úrnak . . . Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyeknek országa.

Az Isten dolgait cselekedni, az ő akaratának engedelmeskedni: ez a dolgozni akaró és szerető földi embernek legszebb hivatása; ez által lesz a föld a mennyvel rokon; így lesz Isten képe a halandó poron; így nyernek előttünk jelentőséget azok a kicsiségek, melyekért annyi erőt áldozunk; így lesz emelkedésünk, haladásunk, tökéletesedésünk első lépcsőjévé az az annyira óhajtott anyagi siker, ha nem azért fáradozunk csupán, hogy a test tápláltatására rendelt eledelt megszerezzük, hanem főképpen azért, hogy elménk minden munkájával színt, kellemet, erőt, tartalmat adjunk annak a mulandó életnek, mely tőlünk oly gyorsan eliramlik! Isten akaratát látni a nyár fölhalmozódott munkáiban; Isten akaratát fölött meghajolni a legnagyobb erőfeszítések idején; Isten akaratát cselekedni úgy, hogy a lélek gyümölcsözését, szent elhatározásokra való hajlamát anyagi küzdelmeink előmozdítsák s öregbítsék: ez, ez a nyár maradandó hatású munkájának a legfelségesebb, leggyönyörűsebb része! Ennek a munkának van üdvözítő, boldogító, az élet háborúságaival kibékítő eredménye! Ember, élj az idővel!

2.

Ugy éljünk az idővel, K. T! hogy kötelességeinket halogatás nélkül teljesítsük, mert *eljö az éjszaka, mikor senki sem munkálkodhatik*. Tehát fáradozásunknak határt vet a sír; szándékainkat előbb-utóbb meghiusítja a mulandóság; munkabíró erőink forrását előbb-utóbb kiapasztja a

nagy hervadás szele. S ezt semmiféle bölcsesség, semmi kételkedés le nem tagadhatja. Az ég és a föld elmulnak, mint a ruha megavulnak s az ember is visszatér oda, honnan vétetett, ha eljő a nagy éjszaka! . . .

Az a vágyakkal, reményekkel megteljesedett munkás emberi lény, mely belemerült a küzdelmes élet zajló hullámaiba: törekvése, lelkesültsége tetőpontján csak a jelen perczenék a virágait szakgatja; élettől, munkakedvtől lüktető szívéen csak az élvezet, az érzéki gyönyör futnak át s ajkán a dal, mit munka közben fakaszt a vidámság, a látható világ dicsőségének hymnusza, nem pedig azé az örökkévaló Istené, ki felül áll minden változáson még akkor is, ha az ég oszlopai összedőlnének. K. T! Aki így érez s így él, míg boldog öntudattal emészti meg napjait, erős meggyőződéssel teszi magáévá azt a hitet, hogy ennél jobban, tökéletesebben élni, dolgozni nem lehet; minden feladatot megoldott, minden kötelességet teljesített, amit a szűken határolt földi lét vállainkra rak! . . . Óh mily nagy itt a csalódás, mily kísértetbe vivő az eltévelyedés! K. T! Aki az életről, annak hivatásáról, kötelességeiről így gondolkozol, tudod-e, hogy mely úton bolyongsz? Azokon, melyek a széles és tágas kapu felé vezetnek, hol tülekedve, lármás igyekezettel akarják az emberek kötelességeik teljesítése után mielőbb élvezni a jutalmat; holott az az eltipró, semmivé tevő veszedelem! . . . Térj vissza innen, édes testvérem, vissza a keskeny útra, mely nehezen járható, de amely elvezet a szoros kapuhoz s onnan át a reményteljes, dicső örökkévalóságba! Térj a nehezen járható keskeny útra, hol minden ponton feltartóztat a mások keblének parancsoló szüksége, mely nehéz munkával szerzett parányi vagyonodból áldozatot kíván; hol lépten-nyomon füleden át lelked mélyéig hat a meghurczolt ártatlanság, az agyonkövezett igazság s a földre sujtotott jognélkülvalóság esdő sóhaja; hol a közügyek oltárához csak az önzés indulatainak legyőzése után juthatsz; hol a felvilágosultság, az emelkedett gondolkozás nem a kevélység, nem az istentagadás csábító karjaira támaszkodva halad, hanem a végtelen jóságú mennyei Atya iránt táplált bizalom ölen; hol minden érzelem, minden gon-

dolat egy szent czélt szolgál: a földi életet minden kincsével, törekvésével szolgálatába állítani a tökéletesség Istenének! . . .

A nyári szorgalmatoskodás, a kenyérszerzés nagy idején, ezt az utat választottad-e, K. T! minden késelem, halogatás nélkül? . . . Az anyagiakért való buzgólkodás nem vontá-e el ettől figyelmedet, nem tett-e közönyössé a magasztos emberi cél megismerésében, sikeres elérésében? Lásd, a küzdelmekkel, akadályokkal megterhelt *keskeny úton* kívül nincs más, mely bizton vezérelhetné lépéseidet az emberi magasztos cél: a tökéletesedés felé. Ellenkezőleg, ha ezt az utat nem választod, akkor minden mozdulatod, fáradozásod csak arravaló, hogy napjaidat, esztendeidet lassanként megemészszed; akkor rabszolgaként kell emeled a terhet s kétségbeesések közt várnod a közelgő éjszakának alászállását, mint amely a végmegsemmisülés utolsó óráját hozza el számodra!

Fel az önzetlen, tiszta szeretet gyakorlására! Az eredménynyel kecsegtető nyári munka minden mozzanata ennek az ujjászülő áldásáról beszéljen. Föl az ártatlanság, igazság, az elnyomottak, lenézettek védelmére, kiknek ha bőven kijutott a küzdelem sanyarúságaiból, de legalább az örökkévaló emberies érzület ne legyen velök szemben rideg. Fel az igaz Isten dicsőítésére, ki testi-lelki javakkal koszoruzza a forró napokban verejtékező homlokot s ez a dicséret a szív és lélek legteljesebb megnyilatkozása legyen. Föl a szent munkára, a nagyszerű kötelességek teljesítésére, míg az élet napja felettünk ragyog; míg kegyelmével éltet, erősít az égi irgalom!

Igy jöhetsz, nagy éjszaka, földi életünk vége; fáradt testünket betakarhatod az elmulás sötét fátyolával; szemünket hosszú, örök álmra zárhatod; nyugodt lesz a földi viszonyoktól való elválás, a sírbahanyatlás, mert bevégezt munkáink után áthangzik hozzánk a síron túl való világba a biztató ítélet: *Jól vagyon, jó és hű szolgám; kevesen voltál hű, sokra bizlak ezután; menj be a te Uradnak örömébe* (Máté 25, 23.).

Amen.

MELKÓ ISTVÁN.

A SZOROS KAPU.

— Vasárnapi. —

Máté 7, 13. 14.

Régi kor vallásos keblü embere vette ajkára a fohászt, melyet mindnyájunknak naponként kellene elrebeognunk: *Uram mutasd meg utadat*; mert az élet — ez a folyton változó földi élet — nagyobb művész a mesés labirinthus megalkotójánál, Daedalusnál is. Nap-nap mellett választ-utra állít, mint Herkulest s választanunk kell, melyikre lépünk? Két-három ut közül pedig csak az egyik vihet célhoz! Ki adja kezünkbe az iránytűt, mely megmutatja, melyiken kell járnunk? Viharos tengeren, csillagtalán vak éjszakában is mutatja, jelzi a delejtű az irányt, melyen a hajós célhoz ér, révparthoz jut. Mi lesz a mi szövétnekünk, mely előttünk lobog, a tűzoszlop, mely az ígéret földé felé vezet? Két vezető kínálkozik; egyik a gyakorlati *életbölcse*ség, a másik az *írás* az isteni kijelentés. Halljuk meg mire tanít az; mire serkent, mitől óv emez.

1.

A gyakorlati *életbölcse*ség arra tanít, hogy ha több ut nyílik előtted, válaszd az arany középutat, mert középben legbiztosabban jársz, mint a középkor jelszava hirdette. Aristoteles szerint az erényt a jó és rossz közé helyezte a bölcsesség nemtője. A gyakorlatban ez az általános elv minden téren beválik. A tanácsok, melyek tapasztalt, életbölcseséggel teljes ember ajkáról hozzánk szólanának, körülbelül ezek volnának:

Ne hazudozz; nagyon csúnya bűn az; de felettébb őszinte se légy; az igaz szóért betörök a fejed hamar.

A társadalom úgy van berendezve, hogy a nagy többség a gyakorlati életbölcsesség kínálta arany középútat járja. Mértéket tart óhajtaiban, cselekedeteiben, jótékony-ságban, élvezetben, munkában. Nem heverteti talentomait, de nem is nagyon forgatja. Kardja nem rozsdásodik bele hüvelyébe, de ki sem csorbul. Megy előre, hogy ép' el ne maradjon; de nem verejtékezik, hogy az első sorba kerüljön. Örvend az igazság győzelmének, a gonoszság és rágalmazás megszégyenülésének, de a sült gesztenyének kikaparását másra bizza. Bátran hirdeti meggyőződését, de csak akkor, ha bele nem ütközik az ellentétes nézetek sziklafalába. Végez, de nem kezdeményez. Pártol minden, a közfelfogásban gyökerező indítványt, vagy célt, de maga eszmét nem termel. A társadalmi életnek szüksége van a középszerű emberekre s elhibázott dolog volna kárhóztatni őket. Nem születhetik minden ember Mózesnek, Dánielnek, Luthernek, kik a haladás zászlóvivői, a világ világossága, a földnek sava, a hajó árbocjai és vitorlái. Nem lehet mindenki késő századok előtt is világító tűzoszlop; elég, ha a nagy többség amaz üveg, mely a világosságot átbocsátja, elég, ha ama gyűjtőlencséhez hasonló, mely a hőforrásból kiáradó fénysugarakat felfogja, összegyűjti; nem a mag, hanem a talaj, mely a magot csirázásnak indítja s megérleli.

A gyakorlati bölcsesség arany középútja a kényelem, a nyugodt evezés, az örvények és sziklák elkerülése s bizonyos esetekben rajta járni szabad és bölcs dolog is; de, mikor az erkölcsi törvény, az Isten parancsa a vagy-vagy nagy kérdését veti elénk, mikor arról van szó, hogy lelkünk üdve mit kíván, mit követel: akkor csak egy utmutató lehetséges s annak szavát kell meghallgatnunk: az írásét.

2.

Az írás az arany középútról nem szól sehol. A legtöbb ember azt hiszi ugyan, hogy ha az arany középúton jár, erényes és a Krisztus evangéliomának megfelelő életet él. Ha se rossz, se különösen jó, se hideg, se meleg, kerül minden összeütközést és az Istent féltőkkel ép' oly jó bé-

kességben van, mint az Istent tagadókkal, a szabadelvűekkel ép' úgy kijön, mint a sötétség lovagjaival: megtett mindent, amit a józanság diktál s a békeszeretet megkövetel. Alapigénk azonban éles határvonalat húz. A keskeny ösvény és a szoros kapu, mely az üdvösségre visz s melyen kevesen járnak, bizonyára nem a járt széles-kényelmes középút; mert Jézus szelleme, tanítása nem engedi meg ezt a felfogást. Míg a világ bölcsesége kerüli az ellentéteket s mindent kielégíteni, minden érdeket összeegyeztetni akar: addig Jézus élesen szembeállítja, mintegy kihegyezi az ellentéteket. Jézus előtt csak két út lehetséges, egyik, amely üdvösségre, a másik, mely kárhozatra visz; de a kettő közt egy harmadik, mely se ide, se oda nem juttat, nincsen. Sehol se tanítja, hogy szolgálhatunk két urnak, hogy csak a nagyobb, főbb dolgokban kell híveknek lennünk; nem elégszik meg azzal, hogy a szeretet néhány sugara hulljon Istenünkre s embertársainkra; sőt erőteljesen hangoztatja, hogy csak egy urat szolgálhatunk; a kevesen is híveknek kell találtatnunk; Istent szeretnünk kell teljes szívünkből, teljes elménkből, minden erőnkből, felebarátunkat, mint önmagunkat. Nem elégednék meg azzal, hogy ha világi dolgainkat elvégezzük, akkor kereshetjük az Isten országát is; ellenkezőleg, azt követeli: Keressétek *először* az Isten országát.

Szavainkban ne legyen semmi fentartás, semmi kibúvó. *Igen, nem:* ami ezen felül esik, már a gonosztól van. A munkálkodásra nézve arany szabálya: Amíg nappal van, munkálkodni kell, mert ha eljön az est, senki se munkálkodhatik. Tehát amíg birod, amíg erőd el nem vész, cserben nem hagy és ahogy birsz, fáradoznod kell s ha mindent legjobb tudásod s tehetséged szerint végeztél is, haszontalan szolga vagy és érdemed nincs! Jézus szelleme nem tűri meg azt a léha álláspontot, hogy ha akarom, fehér, ha akarom, fekete. Nyíltan színt kell vallanunk az igazság, az erény, a szabadság, a haladás mellett, vagy ellene. Kétszínű játékot az Üdvözítő meg nem enged. Aki nincs mellettem, ellenem van az! Vagy a keskeny ösvény, vagy a tágas, széles út! Egyikre reá kell lépned. Vagy a föld, vagy az ég, vagy Isten, vagy a világ, vagy az

Az igazság ereje: a szabadság forrása. És a szabadság áraszthat áldást e világra. Igazság, szabadság, becsület, szeretet pedig szorosan körülhatárolt, meredeken vezető hegyi ösvény; ha rajta jársz, élsz; de közvetlen mellette se lépkedhetsz lelked kára nélkül. Hitetlenség és vallásosság közt sincs üres tér, nincs középút. Aki hisz, üdvözül, aki nem hisz, elkárhozik.

Valláserkölcsi téren nincs jogosultsága a közepszerűségnek, az arany középútnak, az ide-oda hajladozásnak! Itt a *vagy-vagy* nagy kérdése elől kitérnünk nem lehet; itt félemberek, osztott lények nem lehetnek. Jézus egész embert, egész lelket kíván. Az evangéliom nem ismer se zsvivány, se polgári, se magán, se katonatiszti, se politikai becsületet és megbízhatóságot, *hanem csak egyet: a romlatlan s megtámadhatatlan tisztességet, amely azután érvényesül minden vonalon, az élet minden viszonylatában.*

Testvéreim! Ha az élet válaszütra állít, sohase azt vizsgáljuk, melyiken kényelmesebb a haladás, hanem azt, melyiken nyer a lélek s hol veszít csatát az érdek! Kérdezzük meg az írást, mit mond: Menj a keskeny ösvényen, mely az üdvre vezet, ha kevesen járnak is rajta. A te különös adott helyzetekben, mikor választanod kell, ne a világi bölcsékre hallgass, hanem vizsgáld meg, mit tenne Jézus? Bizonyára tennivalód felől kétségbe nem hagy s bizonyos, hogy üdvöt nyersz, ha az ő akarata szerint tétél.

Amen.

SMID ISTVÁN.

VETÉS ÉS ARATÁS.

— Nyári. —

1. Kor. 3, 6—11.

K. Gy! Kint a határon keresztül, asztagban a megért búzakalász, bent az Isten házában az összesereglett hivek ajkán megcsendült az aratási ének:

Vigak e föld lakosai,
Mert megnyitak ajtajai
Az Ur bő tárházának.
(185. dics. 1. v.)

Vigak, mert Isten nem törte el a kenyér botját; vigak, mert ahol hintettek marokkal, most kiterjesztett karokkal hordják kévéik sorát.

A napban is van folt, a fehér havon is láthatsz szennyet, a zöldelő fán is van hervadt levél; így az áldás is jár itt-ott káros következményekkel.

Isten megadta az áldást s a kevély ember azt mondja: Imé a jó munka gyümölcse! Ez a megnyilatkozás nem más, mint az áldásnak a foltja; a siker, az előhaladás kevélylyé teszi azt az elmét, amelyik nem lát feljebb annál az 5—6 singnél, ami az ember testének magassága. A tied, kevély ember, csak a munka volt, az áldást Isten adta. Dolgoztál a kenyérért s Isten a kezed munkáját áldássá változtatta.

Van lelki vetés is s e vetésnek is van aratása. S amint a természeti vetést úgy áldja meg Isten, amint munkálkodtál, azonképpen erkölcsi, lelki vetésedtől, munkádtól függ lelki aratásod is, Isten akaratjából.

Jertek, testvéreim, e nyári vasárnapon beszéljünk a természeti, meg a lelki vetésről és aratásról.

1.

Én plántáltam, Apollós öntözött. Ha ezt az apostoli kijelentést igaznak vallod, vajjon igaznak vallod-é azt is, ami ez után következik, hogy t. i. *Isten adja vala a növekedést* s megnyugszik-é lelked Isten uraságának elismerésében? Amikor a nyáron a búzatábla szélén megállottál, hogy az első kaszavágást megtéve, belekezdj az aratásba, küldöttél-é egy sóhajtást, egy hálaadó [sóhajtást az ég felé, megköszönni az áldást, az áldást adó Istennek? Vagy talán a te kevély értelméd csak az apostoli intés első részét vallja igaznak s azt mondod, hogy te plántáltál, te öntöztél s hozzá teszed: tehát a te érdemed az előmenetel; úgy vagy-é, mint a bibliai gazdag, hogy lelked büszke kevélységében erre a vallomásra nyitod ajkaidat: Én szántottam, én vetettem, én arattam; enyém a munka, enyém az áldás, sok esztendőre eltett javaim vannak, gazdag vagyok, boldog vagyok!

Térj meg, ember, a te elméd értetlenségéből; pogány beszéd az, nem keresztyén. De még csak nem is pogány, hiszen a pogány ember is, ha gondolkozik, rátalál a tapasztalás által is bebizonyított amaz igazságra, hogy néha hiába plántált, hiába öntözött, hiába szántott, vetett és gyomlált, nem volt áldás, nem volt eredmény, ha Isten meg nem mutatta az ő nagy kegyelmét. Avagy nem tapasztalad-é azt is, hogy éjt-napot egygyé téve, mindent a maga idején végezve sem volt mindig áldás dolgodon. Nem tapasztaltad-é, hogy legszebb reményeid éppen a megvalósulás előtt mint mentek tönkre, váltak semmivé? Nem vallja-é maga a tapasztalás is, hogy emberé a munka, Istené az áldás? Alázd meg azért kemény szívedet és adj hálát az aratás áldásáért az áldást adó Istennek.

Vagy azt mondod-é, mint a manapság divatozó hamis proféták hirdetik, hogy a természet adja a termést és a természet tagadja meg a termést. Ha a természetet vallod magad fölött valónak, akkor pogányabb vagy a pogánynál, mert a pogány imádja a természetet, vagyis annak egyes jelenségeit; de te Istenben sem bízol, magát a természetet sem imádod, senkit sem imádsz, hanem

lélek nélkül, lelki élet nélkül, állat módjára élsz ; vallod, hogy a sors adja a jó esztendőket, az adja a rossz esztendőket is, de nem terv szerint, hanem véletlenül, esetlegesen.

Óh, balgátag ember! Csudálom, de nem irigylem ezt a felfogást. Hát mi is az a természet? A tűz, a víz, a föld, a levegő, a növényzet, az állatok és az erők együttvéve. Ez a természet! De hát ez a természet tud-é gondolkozni, tud-é velünk, vagy maga-magával rendelkezni? Azt csak belátod, mert tapasztalod, hogy bizonyos törvények szerint jönnek a nappalok, az éjszakák, az évszakok egymás után? Hát ez a törvényszerűség is a természet tulajdon dolga volna? Imé, a szekeret a ló húzza, de a gyepelnél fogva te kormányozod; fogd be a lovadat, verd meg és hagyd magára: összetöri magát is, téged is, a jövő-menő embereket is, szétszórja a kocsit is. Így fogta be Isten a teremtéskor az erőket a világ szekerebe, de ha magára hagyná, ha nem kormányozná, egy szempillantás alatt vége lenne abban minden rendnek, ég és föld összezakadna. Mert nem elég az erő, amely belé helyezettett; azt az erőt kormányozni is kell.

Erre azt mondja a hitetlen, kevély ember, hogy az emberi elme igájába fogta már a természetet: ura a vilámnak, a delejnek, a gőznek; felhasználja az erők egész légióját, melyeket méhében rejt a természet. Igaz; de az is igaz, hogy az ember csak fölfedezi és alkalmazza azok használatánál azokat a törvényeket, amelyeket Isten azoknak az erőknek a teremtéskor megszabott. Mert az ember sem új erőket, sem új törvényeket nem találhat ki soha! Sohase teheti az ember, hogy a folyó víz visszafele folyjon, sohase másíthatja meg a nehézkedés törvényeit, soha se hagyhatja figyelmen kívül az ütközés tételeit, mert ha nem követi ezeket a törvényeket, akkor az esztelenül igába szorított folyóvíz messze földeket elönt, a villámosság halálra sújtja a vele oktalanul bánót, a túlhevített gőz szétveti a kazánt, a hibásan tervezett, rosszul épített hidak, paloták összeomlanak, a légben járó szekerek, hajók földre zuhannak s a természet törvényeinek helytelen alkalmazása után özvegyek, árvák jajszával, haldoklók nyögésével telik meg a levegő. Igen, az ember kezdi már a

természet erőit fölhasználni, de csak azok szerint a törvények szerint, amelyeket Isten rendelt azoknak; új erőt, új törvényeket pedig a gyarló ember soha se alkothat.

Azt mondja erre a hitetlen ember: Megnyugszom én ezeken az igazságokon; de ha Isten kormányozza ezt a természetet, ha ő szüli a harmatot és ha tőle van az érlelő sugár, miért ad hát terméketlen esztendőket is a világra s ha a természet erőit annak a törvényei szerint használjuk, miért nincs mindig áldás azon a munkán? Gondolkozzál csak, K. T! De gondolkozzál a keresztyén szív alázatosságával, az Istennel beszélgető és önmagát bíráló lelkiismerettel és mondd meg igaz szíved szerint, hogy ha szűken ád Isten, nem ád-é akkor is érdemünkön felül? Szereted-é Istent igazán, úgy, mint teremtőt, megtartót, gondviselőt, úgy, mint édes Atyát? Megalázod-é magadat előtte, imádkozol-é hozzá s ha imádkozol, az az imádkozás nem követelés-é; nem olyan-é, mint a vad emberé, aki a maga bálványképét, Istennek hitt fetisét összetöri, megégeti, ha kérése nem teljesítettik? Hiszel-é Jézusban, mint Megváltóban s követed-é gyönyörű erkölcsi törvényeit, felséges szép példaadását? Ugy nézed-é az embereket, szegényt és gazdagot egyaránt, mint akik neked testvéreid, akiknek örömét és bánatát át kell érezned? . . . Nem adok fel több kérdést. Ezekre se lehet keresztyén embernek más szóval felelni, csak így: Nagy vagy Uram, jó vagy Uram, mert érdemen felül áldasz engem!

Emberé a munka, Istené az áldás! Szeressük Istent, hogy ő is szeressen minket. Most az aratás után nyugodjék meg szívünk ebben a keresztyénhez illő vallomásban: *Én plántáltam, Apollós öntözött, de az Isten adja vala a növekedést.*

2.

Talán sokáig is időztem ennél a kérdésnél s talán fölösleges is volt ilyen hosszasan bizonyítgatni a felvetett kérdést; hiszen ti, református hívek, Istenben bizó, Istent hívő keresztyének vagytok. Menjünk hát tovább elméldésünkben.

Nemcsak természeti vetés, hanem lelki vetés is van; nemcsak természeti aratás van, hanem lelki is. Tulajdonképpen Pál apostol is ilyenről szól a fölolvastott szent leczkében. A korinthusi gyülekezet pártokra szakadt. Az egyik azt mondá: Én Pálé vagyok; a másik: Én Apollósé vagyok; a harmadik: Én a Kéfásé; a negyedik: Én pedig a Krisztusé. Meghallván Pál apostol ezeket a Klóé házanépétől, megírja hozzájuk a levelet, amelyikben így szól: *Vajjon részekre osztatott-é a Krisztus? Vajjon Pál feszített-e meg érettetek, vagy a Pál nevére kereszteltetek-é? (1. Kor, 1, 12. 13.) Én plántáltam, Apollós öntözött, de az Isten adja vala a növekedést.*

Református keresztyén hívek! Protestáns felfogás szerint kiki a tulajdon maga üdvösségének a munkása; a lelkészi állás nem arra szolgál, hogy a lelkész helyettünk vagy érettünk szolgáljon az Istennek, hogy a lelkész a hívek bűneinek elengedését kieszközölje Istentől. Kényelmesebb volna ugyan, hogy egy ember becsületes életét Isten mindenkinek beszámítsa, hogy egy ember buzgó könyörgését Isten mindenkinek érdemül tudja be. De nem így van! Isten fia, Jézus azt tanítja, hogy kiki a maga lelkéért felelős Isten előtt s még az ő váltságshalála is csak akkor szolgál javunkra, ha benne hiszünk és parancsolatait követjük, mert Jézus nem *helyettünk*, hanem *érettünk* halt meg a keresztfán. A lelkész tehát, protestáns és ebben református felfogás szerint a gyülekezet lelki vezetője; képességénél, tanultságánál fogva az ige hirdetője, aki arra rendeltetett, hogy a gyülekezet tagjait Istenhez vezesse. De aki nem akar Istenhez vezetetni, aki a lelkész által hirdetett Isten-ígéjét nem követi, aki nem él lelki életet, annak bizony nem számítja be Isten a lelkész hitét, szeretetét, becsületes életét. Mi következik ebből? Az, hogy a lelkész intelmeit fogadják el a hívek szeretettel, az általa hirdetett ígéket vegyék szívökbe, használják fel az alkalmakat, hogy az ígének itt Isten házában hallói, kint az életben pedig megtartói legyenek.

Ha tovább megyünk ezen a fonalon, azt mondhatjuk, hogy a lelkészt nem szabad építő munkájában magára hagyni. Nem lehet református embernek úgy gondolkodni,

hogy arra való a lelkész, hogy magában munkálja Isten országának szent ügyét. A protestáns felfogás a Pál apostol felfogása, aki azt mondja, hogy *királyi papság és szent nép vagytok*. Alapigénkben pedig azt mondja, hogy *Isten munkatársai vagyunk: Isten szántóföldje, Isten épülete vagytok*. Az egyház vezetésében a fő a lelkész, munkatársai pedig a presbyterek és az egész egyházközség. Az egyházépítő munkának általánosnak, közösnek kell lennie; ha házat akarunk építeni, van, aki azt megtervezi, megrajzolja; az egyházi életben a lelkész ez; de építők is kellene, akik azt a munkát végrehajtsák: az egyházi életben a presbyterek és a gyülekezet tagjai ezek. Kell plántálónak és kell öntözőnek is lenni; *a plántáló pedig és az öntöző eggyek*. Ha valahol virágzó egyházi élet van, dicsősége ez magának a népnek, a munkatársaknak is, nemcsak az egyház vezetőjének; míg ha valahol haldoklik az egyházi élet, nem szabad érte a lelkészt, az *egy* embert okolni, oka maga a nép, amely Isten ígétét hallgatja, de nem tartja meg.

... Tele van a világ hitetlenséggel, közönyösséggel, a vallás dolgai iránt nembánomsággal; egymás iránt szeretetlenek az emberek. Önzés uralkodik a szíveken, még az atyafiak között is. Hazugság, becstelenség, ellenségeskedés mindenfelé. Föl kell venni a harcot ellene mindenkinek, hivatalbelinek is, tagnak is; nektek is, református hívek. Pál plántáljon, Apollós öntözzön; így a Krisztus kovásza átalakítja az egész téstát.

Ha azután Isten szerint való munkánkon áldás lesz, ha házainkban és utcáinkon igazság és békesség csókolgatják egymást: óh ne kevélyedjék meg a ti lelketek, hanem megalázva magatokat, Istennek adjatok hálát; mert *sem aki plántál, nem valaki, sem aki öntöz; hanem a növekedést adó Isten*. És se jobbra, se balra el ne tévelyedjete; vallási, egyházi életbe emberi bölcsességet ne vigyete be; hitető szókra ingó nádszál módjára el ne hajoljate; *mert más fundamentomot senki nem vethet azon kívül, amely vettetett, mely a Jézus Krisztus*.

Amen.

MEGJELENT

ÉS A SZERZŐNÉL
RÉVÉSZ JÁNOS NAGYBÁNYAI EV.
LELKÉSZNÉL KAPHATÓ

KÖZNAPI IMÁK

Százötven reggeli imádság,
Miatyánkkal, betegekért, idő-
járásért mondandó imákkal és
bérekesztő áldásokkal kiegészítve,
az imák tartalmát föltáró
betürendes tartalomjegyzékkel,
diszes, kemény vászonkötésben,
: : : : aranyozással. : : : :

Ára 6 K.

Az IGEHIRDETŐ előfizetőinek 5 K.

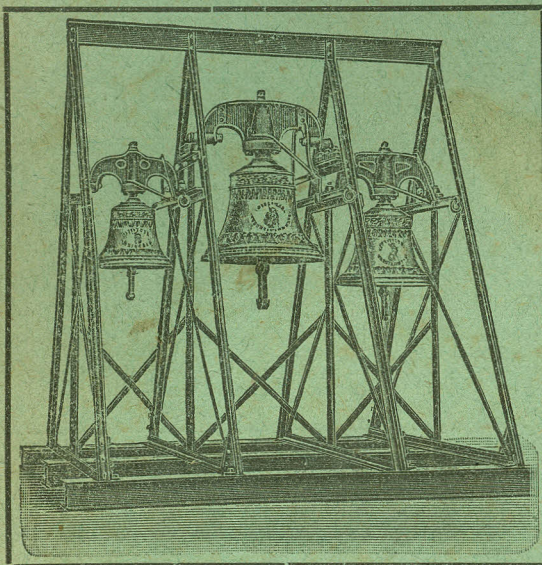
SOLTÉSZ ELEMÉR

* * *

ÜNNEPNAPOK

Tíz alkalmi egyházi beszéd.

Ára 3 korona.

Hazánk legrégebb

harangöntődéje.

Alapított 1816-ban.

Tíz évi jótállás.

Előnyös feltételek

engedtetnek.

Seltenhofer Frigyes Fiai

cs. és m. kir. udv. szállítók

Sopronban.

Ajánlják legjobban berendezett harangöntődjüket a t. községeknek és egyházaknak.

Harangok, bármely nagyságban és zengzetben, csak a leg-

finomabb harangérből, tiszta csengő hanggal öntetnek. **Repedt harangok** újraöntetnek; ezek, valamint az új harangok is, a már meglévőkhöz teljes összhangzatban öntetnek. **Minden harang hangja előre határoztatik meg.**

Különösen figyelemztetjük szabadalmazott kovácsolt vasból készült szerkezetünkre nagy harangok részére, mely által ezek könnyen húzhatók s a falakat nem rázzák. Fakoronával bíró harangok ezen szerkezetre olcsó árért átalakittatnak. **Kovácsolt vasból készült tűzmentes harangállványokat**, célszerű szerkezetben s olcsó árak mellett legjobban ajánlunk. **Költségvetésekkel s képes árjegyzékkel** postafordultával szolgálunk.